

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur viiliamos vasut-
órház megállóhely.

Budapest, VI., Frangepán-u.

1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

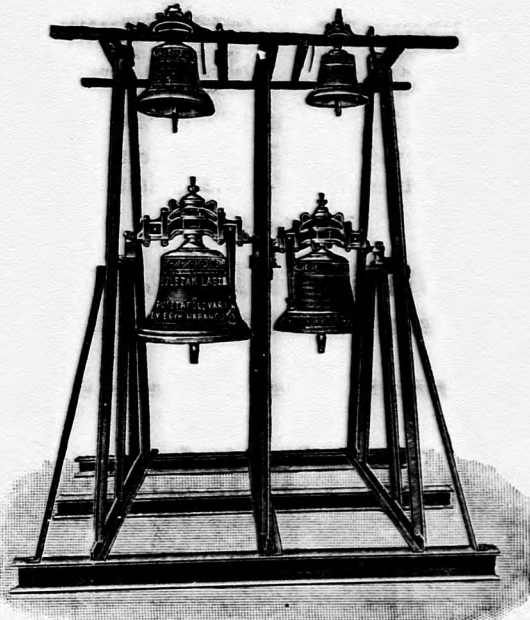
77. szám. (Saját házában)

Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határozatlik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelsze- reléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legujabban öntöttem a mattyi, a szentesi ref. öregtemplom harang- jait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karai, sussal, szentendre, tiszadada, zádorháza, orosháza, apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelen- leg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harang- ját kb. 3400 kg., a klenóci ev. egyház nagyharangját 2400 kg., az olaszliszka egyházét 600 kg. súlyban.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségén utazik.

Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mi- hály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

Toronyórákat

gyárt minden nagyságban, elsőrendű modern kivitel- ben, sok évi jótállással a

Villamosóra- és toronyóragyár

Budapest, Szív-utca 32.

Budapest székesfőváros szerződéses torony- órásai. Több aranyéremmel kitüntetett. Költsé- gévetés díjtalan. Előnyös fizetési feltételek.

Kunz József és Tsa

cs. és kir. udvari száll. kir. kiváltságos nagykereskedők

Budapest, V., Deák Ferenc-u. és Bécsi-u. sarok.

Vászon, asztalnemű, női és uri divat-cikkek, menyasz- szonyi kelelgye, uri és női fehérneműek, gyermekruha, szőnyeg, függöny, magyar házi- ipari cikkek nagy áruháza.

Ne menjünk üres kézzel sebesült és beteg katonáink látogatására!

Hasznos és lelket építő olvasmányokat osztogathatunk közöttük, mely az ő szomorúságukra fényt derít. Ajánljuk e célból az **Uray Sándor** debreceni lelkész által szerkesztett

Bibliai képcsarnok

című 2 és 4 filléres traktátus sorozatot. Rövid, világos és egyszerű elmélkedések ezek az Élet könyvéből, mindenikhez művészi kivitelű kép van alkalmazva. Mindenik egy-egy

==== útjelző a Szentíráshoz. ====

A „Bibliai Képcsarnok“ a következő két sorozatból áll:

I. sorozat: **Ószövetségi képek.**

Jób. 4 oldal ..... -02   A XXIV. zsoltár. 8 oldal..... -02
Arany borjú. 8 oldal..... -04   A babyloni vizeknél 4 oldal.. -02
Sámson meséje. 4 oldal..... -02

II. sorozat: **Újszövetségi képek.**

Jézus születése 8 oldal ..... -04   Zakeus. 4 oldal..... -02
Jézus tanítványai. 8 oldal..... -04   Tékony fiú. 4 oldal..... -02
Jézus és a gyermekek. 4 oldal..... -02   Irgalmas Samaritánus. 4 oldal..... -02
Jézus és a Samáriai nő. 8 old. -04   Jairus leánya. 4 oldal..... -02
Kánaai menyegző. 4 oldal..... -02   Mária és Mártha. 4 oldal..... -04

Nagyobb rendelésnél megfelelő kedvezmény!

25 koronás rendelésnél 25%; 50 koronás rendelésnél 40%;
100 koronás rendelésnél 50% árengedményt nyújtunk.

Kiváló tisztelettel

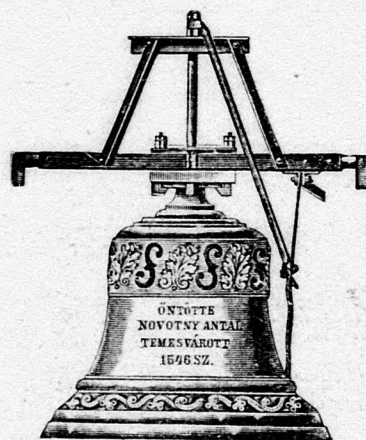
Hegedüs és Sándor

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatala DEBRECEN.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár
Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú új modern atlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkkel való újra szerelését és vertvas-harang állványoka-

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak - Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagyéremmel kitüntetve.

A tisztelendő lelkész és tanár urak figyelmébe.

Elegáns, tartós minőségű, modern szabású **őszi és téli fiú- és leányka-ruhákat** szolid áron vásárolhatjuk az előnyösen ismert

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari és kamarai szállító férfi-, fiú- és leánykaruha telepénél
Debreczen, Piac-utca 51., Főpostával szemben.

* Árjegyzék kívánatra díjtalanul küldetik. *

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként **egyszer**, szombaton, másfél **iven**.

Előfizetési ár: egész évre **12 kor.**, félévre **6 kor.**

Egyes szám ára **30 fillér**.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Ittai.

Egyházi beszéd a mai világháború idején.

Alapige: II. Sámuel XV. 21. Monda
pedig Ittai a királynak: „Él az Úr és él
az én uram, a király, hogy valahol léssen
az én uram, a király, mind halálában,
mind életében, ottleszen a te szolgád is“...

Végtelenül szívreható sorscsapás volt Dávid király menekülése hálátlan fia, Absolon elől. Nem csoda, ha a végletekig elkésérítette apai szívét. A kínzó fájdalom úgy leverte, annyi lelki ereje sincsen, hogy szembe forduljon az üldözőkkel s visszaüssön nekik. Összetört szívvel, elesüggett lélekkel félre áll újtjokból. Kimenekül hatalma, dicsősége óhajtott helyéről, a ragyogó Jeruzsálem-ből s bújdokolva lopja életét.

Csak amikor biztonságba érezte némileg magát, akkor tekint szét maga körül, hogy megnézze, vajjon akadt-e valaki, aki keserű sorsában hűség lélekkel osztozkodni kész? Nagy meglepetéssel látja, hogy hatszáz fegyveres férfi követi; hozzá még nem is az ő népe közül valók, hanem filiszteusok Gat városából, akiknek pedig büszke vezérét, az óriás termetű Góliátot valamikor ő ölte meg. Kimondhatatlanul jól eshetett Dávidnak bús száműzetésében e nem remélt hűség. Erős karjuk e hátor harcosoknak megbecsülhetetlen védelem lesz neki.

Dávid nemes lelke azonban most nem gondol erre. Bukásával nem akarja hű embereit is magával rántani. Azt mondja nekik: nem harcolok tovább, hű harcosok! Megyek ellentállás nélkül előre bús rendeltetésem útján. Ti tehát térjete meg otthonaitokba, ahol ölelő karok, rég nem látott szerető szívek várva-várnak rátok. Avagy ha a harci dicsőség útja kedvesebb lelketeknek, szegődjete a diadalmas Absolonhoz. Hű szíveteket, edzett karotokat bizonyára örömmel fogadja. Én mellettem csak dicstelen élet, bús nyomorúság lenne ezentúl a sorsotok. A múltak

hűségéért vegyete hálámat. Kegyelem és békeség legyen veletek!

Az elűzött király e szívet mekapó szavait néma meghatottsággal hallgatták a marcona harcosok. Daliás vezérok, Ittai, váiaszol rájok. Szavait mélységes érzelem árja önti el. Alapigénk szavaival esküszik rajongva szeretett királyuknak hatszáz harcosa nevében törhetetlen hűséget. Bárhova vesse a sors szeszélye kedves urokat, királyukat — mondja Ittai —, mindenhova követni fogják hűséges lélekkel; minden sorsában osztozkodni készek. És ha rosszra rosszabb következnek, akkor is együtt halnak meg s még haló poraik is híven fogják őrizni nemes szívü urok földi porait.

E jóleső, meleg szavakra, az emberi hűség e páratlan elhatározására forró könnyek szöknek a bukott király szeméibe. Csak fejével int néma köszönetet érte nekik. Ekként tudatja velük, hogy szolgálatukat továbbra is elfogadja.

Hűséges Ittai s hatszáz daliája tovább vonulnak a Dávid oldalán; feledve otthon, szülét, hitvest, gyermeket, nyugalmat, kényelmet. Örökszép példái gyanánt a *törhetlen ragaszkodásnak*, az *odaadó önfeláldozásnak* azért, akit szívből megszerettek.

* * *

Olyan ez a remek bibliai kép, mint egy fenséges isteni kinyilatkoztatás. Feltárja előttünk az emberi lélek csodás mélységeit, elrejtett titkait. Ittai és hatszáz embere harcban felnőtt, vérontáshoz szokott, mogorva, zord tekintetű emberek lettek. Kökeményre edzette szívöket a durva hadi életmód. Képtelennek látszóok voltak minden finomabb érzésre. És mégis milyen meghatóan gyöngéd szív, milyen bámulatosan nemes lélek lakozott bennük.

Nincsen e világon olyan durva lélek, önzésből elvászott, romlott emberi szív, amelynek a mélyén magasztos érzések ne szunnyadoznának. Erre tanít minket Ittai példája. És ez egészen

természetes is. Isten képére vagyunk mindnyájan teremtvé, ezért lappanganak isteni tulajdonságok lelkünk mélyén. Csak alkalom kell, hogy felfakadjanak onnan, mint kősziklából az üde forrásvíz.

Mindennapi igazság ez, ismeretes mindnyájatok előtt. Hiszen a gyermeke iránt érzett törhetlen ragaszkodás, az odaadó önfeláldozás fenséges érzése nemde ott lakozik-e minden jó szüle szívében?! Mennyit küzd, fárad, aggódik, mennyit sír és imátkozik érte?! Életének ifjú ereje, üde frissesége érte hervadozik el. S ha mindezekért rút hálátlansággal, pogány durvasággal fizet is egykoron — mint Absolon tette Dávid királlyal —, akkor sem tudja soha megtagadni, nem tudja szívéből végleg kiszakítani. Örül, ha láthatja; boldog, ha vele lehet. Sok keserű bánalmak után is hogyha elveszíti, roskadozva akkor is azt zokogják ajkai: édes fiam Absolon, szerelmes fiam Absolon, báresak én baltam volna meg helyetted!

Mennyi felemelő példája marad feljegyzés nélkül a törhetetlen hűségnek, az odaadó önfeláldozásnak a hitvestársak, a jó testvérek, a hű barátok között. Azok között, akik jól ismerik a hű szeretet édes boldogságát, törhetlen erejét; annak a szeretetnek, amely nem szóval szeret, hanem gondolkodás nélkül, örömmel áldozza fel magát azért, akit szeret. Így cselekedtek a nagy eszmék harcosai az igazságért; így a vértanúk hitökért. Mindenek felett pedig az Idvezítő a gyarló, bűnös emberi nemzetségért.

A törhetetlen ragaszkodásnak, az odaadó önfeláldozásnak kimagasló példáját mutatta meg a magyar nemzet is e véres világháború folyamán. Évszázadokon át halomra gyült nemzetünk lelkében a sok honfi keserv. Legszenőbb érzéseinket kigúnyolták, legjobbainkat elpusztították. Csak addig volt boldog, amíg vissza-vissza álmodta magát a rég elmúlt időkbe. Rég elporladt hős elődök dicsőséges tettein éldelgett a lelke. A múltak fényében keresett vigasztalást a jelen sivárságában. Sokszor megpróbálta elérni nagy nemzeti álmát. Ohajtott volna haladni előre a vagyon s lelki gazdagodás útján, mint más szabad népek. Hiszen joga volt hozzá. Évszázadokon át védte a nagy nyugati nemzetet a tatár,

a török erők ellen. S míg mi kimerültünk a hosszú harcok alatt, szegények és műveletlenek maradtunk, addig más nemzetek háborítás nélkül haladtak előre a fejlődés útján. De mi velünk nem törődött senki. Testvértelen, árva népe voltunk az Istennek. Sőt titkos erők támadtak ellenünk, akik gáncsot vetettek minden törekvésünk elé. Elkéseredve láttuk, milyen hiába hullott porba annyi honfivér, oly sok bús könnyhullatás. Sok ellenségünk mind kezet fogtak ellenünk, tépték, szaggatták nemzetünk testét; még ősz uralkodónk szívet is el akarták fordítani tőlünk. És amikor azt hitték, hogy pokoli műveiket befejezték, sírunkat megásták s mint erőtlén hullát beledobnak bennünket — mintegy villámcsapásra, hirtelen feledve lett a sok százéves honfi keserv, szíve vérző sebeit bekötözte e nemzet és Iftai gyanánt törhetlen hűséget és odaadó önfeláldozást esküdött a magyar családjának, hazájának, őszuralkodójának. Forró honszerelme, ősi bátorsága újra felfakadt lelke mélységéből s feledve hitvest, szülét, gyermeket, oroszláknént vetette magát hazája ellenségeire. Elképedve látták azok, akik titokban ásták a sírt számunkra, hogy milyen csodás érzések lappangtak e nemzet lelkében.

* * *

Azt kérdezte egyszer Jézus tanítványaitól, rámutatva egy római pénzdarabra: kinek a képmása van arra rányomtatva? — Tanítványai azt felelték: a császáré. — Akkor annak van joga ahoz a pénzhez — oktatta őket Jézus. — Adjatok meg tehát a császárnak, ami a császáré; Istennek, ami az Istené. E korszakos időkben megadtuk azt, ami a császáré: életünket és vérünket. — Hát Istenünknek mit adunk?! — A szívünkön az Ő képmása van, mint az Augusztusé a római dénáron, joga van tehát ahoz Vizsgáljuk meg bensönket, hogy vajjon az az önfeláldozó nagy ragaszkodás, amellyel családunk, hazánk és királyunk iránt viseltetünk, felemelnek-e bennünket, mint Istentől rendelt szent lépcsőfokok épen olyan önfeláldozó szeretetre Istenünk iránt. — Az ő alkotó keze formálta szívünket; méltán megkívánhatja tehát tőlünk, hogy neki szenteljük azt. Mint szent célra rendelt serleget,

Költségvetést díjmentesen készít.

BARTHA ISTVÁN

A magyar államnak és a vármegyének állandó vállalkozója.

kővező-mester és útépitési vállalkozó Debrecen, Kossuth-utca 35-ik szám alatt.

Városoknak és községeknek készít gyalogjárdákat faragott kővel, téglával, kocsí-utakat mindenféle kivitelben, — úgyszintén átrakásokat is jutányosan elvállal. *** Telefon 7-85.

töltsük meg azt Isten rendelte szent érzésekkel. A család, a haza, az Isten szeretete, az irántok való törhetlen hűség felemelő nagy érzéseivel. Úgy ne cselekedjünk lelkeinkkel, melyben mindig magasztos isteni tulajdonságok rejtőzködnek, mint Baltazár király tette, aki a Jehovánál szentelt edényekből részegítő italt ivék vendégtársaival. Óvakodjunk lelkünk nemes tulajdonságait földi kincsek, világi gyönyörűségek hajhászására eltékozolni. Hanem tanítsanak meg bennünket e történelmi nagy napok, amikor az önfeláldozó szeretet nemes példáit mutatjuk meg azokért, amik e földön szívünknek kedvesek, tanítsanak meg ezek Isten iránt való hűségre és szeretetre is. — Kibeszélhetetlen lelki erő száll áldásképen reánk érte.

Sötét tépelődés, kishitű csüggedezés helyett teljes hittel bízzuk sorsunkat Istenünk vezető kezére. Ha szívünk szerint ajkunkra vesszük a daliás Ittai hűség esküjét: Ha élek, az Úrnak élek; ha meghalok, az Úrnak halok meg; élvezhalva az Úr maradok, — úgy felvesz az Úr áldottai seregébe bennünket s azt rendeli nekünk: Ha valaki szolgál engem, kövessen is engemet és akkor valahol én leendek, ott léssen velem az én szolgám! Ámen.

Bokor Sándor.

Új év, új élet.

Új eget, új földet várunk, melyben lakozzék Isten minden bölcsesége. Új világ készül ránk magyarokra is Szebb, boldogabb, mint a mai. De ebbe csak az utánunk következő nemzedék fog igazán elhelyezkedni. Mi, jelen nemzedék, elvérezünk a roppant harcok alatt. Pártosak voltunk, nem mehetünk be az ígért földre.

Annál nagyobb szeretettel kell karolni átal a jövőendő boldog világ örököseit, a gyermekeket.

A francia kálvinizmus kihaláshoz áll közel, mert gyermektelen. Ez a sors fenyegeti azokat is közülünk, akik, mert nem szeretik a gyermeket, megölik a jövőndőt.

Állam, társadalom egyformán gyermekellenesek nálunk is. Az állam gátolja a család alapítást, a több gyermekes család nehezebben kap még lakhelyet is a városokban. A katolicizmus papi nőtlensége általános életelv lett mindenütt és jogtalan előnyben részesülnek azok, akik ok nélkül nőtlenek maradnak.

Ennek nem szabad ezután így lenni.

Az egyháznak (és államnak) súlyt kell fektetni arra, hogy hívei (polgárai) családot alapítsanak; lehetővé kell tenni a családalapítást és fentartást; előnyben kell részesíteni azokat, akik népes családdal bírnak s azon a helyeken, ahol a gyermeket nem szeretik, olyan lelkészt, tanítót és egyházi (és állami) hivatalnokot kell alkalmazni, akik nősek, több gyermekűek és tiszta életűek. Miután pedig az egyke rendszer a szülésznőkkel és az orvosokkal is kapcsolódik: az egyháznak egyházközségi bábákat és orvosokat kell alkalmazni és ilyenek kiképzésére is gondolnia.

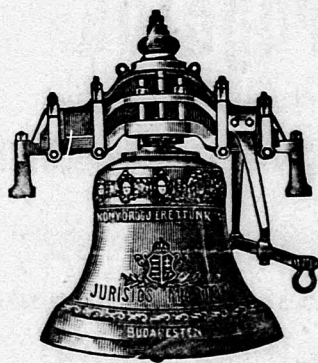
Ezeket az államtól kellene várnunk ugyan, hiszen a közegészségügyi intézmények állami természetűek. A családalapítás, fentartás, utódok, gyermekek ügye a honvédelem ügyével, adózási viszonyokkal, vagyoneeloszlással kapcsolódik.

A bajok orvoslását azonban mégis az egyháznak kell kezdeményeznie, főképen pedig a belátás irányítását s azon meggyőződés és közhit kialakítását, hogy a gyermekek ellen vétkezni, a jövőndő s maga az istenség elleni bűn.

A népesedés elmélete nemcsak nemzetgazdasági probléma, ez sokkal inkább vallási probléma (és pedig hálás probléma) s amely egyház e téren a köznek szolgálatot tehet, az nagy elismerésre teszi magát méltóvá és szép koronát szerez.

Nem kisebb értékű lesz az a szolgálat sem, mely a már született s meglévő nemzedék megtartása és felnevelése érdekében történik.

Most van ideje annak, hogy a világháború árváit

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején Ő felsége a király által 2 aranykeresztellett kitüntetve

Mesekönnyű indítás, nem rezgetti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felülmul minden eddigi szerelést. Telefon 77—51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. **** Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

az egyház összegyűjtse és a pusztulásnak kitett gyermekeket mentse. Tűnődünk azon, hogy mit csináljunk mi kálvinisták 1917-re? Sok mindent, de legfőképen a magyarság árváinak összeszedését, felnevelését; minden faluban árvaotthonok létesítését; minden egyházmegyében megyei árvaházak, iskolák állítását s az egész szervezetenek a Kálvineummal való megkoronázását.

Most, midőn már sikerült a református papok árváinak sorsát tőlünk telhetőleg biztosítani, most midőn a világháborúnak minden tüze és minden nyomorúsága ránszakadt, most eljött az ideje, hogy gondjainkat minden református és elhagyott árvagyermekre is kiterjesszük és azokat, akiknek édesapja a csatatéren elesett, vagy az élet küzdelemben itt sorainkból kidőlt, elveszni ne engedjük.

A Pestalozzi-féle rendszerű árvaházak Svájcban, Württembergben az árvákat úgy nevelik, hogy gazdaságilag foglalkoztatják őket. Minden árvaház, iskola és gazdaság egyszersmind. A gyermekek korukhoz mért munkát végeznek, hozzájárulnak az intézet fenntartásához. Ott ezt a munkát nem is annyira anyagi haszon céljából, mint inkább a nevelés érdekéből és játszva végezik.

Akár így, akár családokban neveljék fel az árvákat, fődolog, hogy hasznos, munkás polgárokká neveljék fel őket és semmiképen elveszni ne engedjük azokat.

Ezekben a községi, megyei, országos árvaházakban a tehetségek fejlesztésére is gondot kell majd fordítani. Nekünk kis számú népnek s e népben ismét bár tekintélyes kisebbséget képező kálvinista magyarságnak, csak a tehetségek okos felhasználásával és azok tervszerű ekonomijával lehet fenntartani magunkat.

Az Isten országának is ilyen egymást szerető, a tökéletesség isteni eszményétől áthatottan, Krisztusra, mint megváltóra és szabadítóra néző polgárookra van szüksége.

Mikor a múlt években a balkáni első háború megindult, szót emeltünk e lapok hasábjain az árvakká lett török gyermekek örökbefogadására.

Most megfogadhatjuk s magunkra alkalmazhatjuk

a jó tanácsot. Örökbefogadás, családokban való elhelyezés, intézeti rendszer egyformán sikerre vezetnek, ha át vagyunk hatva a cél fontosságától, ha lelkünkre vettük a mérhetetlen nyomort, az elhagyatottságot az apa- és gyámol nélkül maradt árvák jajjait s a mi keresztyéni kötelességünket. Minden egyház írja össze és vegye tervbe az árvák összeszedését, megtartását és nevelését. Ne a község, megye és állam ellenére, de azok közreműködésének és segítségének biztosításával. De ne is az árvák ügyének egyedül a községre, megyére, országra való hárításával. Itt az egyháznak kell elsősorban előállnia s a jövődőt megalapoznia. Maga a megváltó ígérte a gyermekeknek a mennyekországát. Az emberiségnek új, boldogabb korát. Ezt a jövődőt kell biztosítani hazánk és egyházunk számára. Új évben, új életet.

Dr. Ferenczy Gyula.

Jelentés.

Főtiszteletű és Méltóságos Elnökség!

Az az út, amelyre a főtiszteletű és méltóságos Elnökségtől megbízatást nyertem, befejezést nyert. Isten segítségével sikerült bejárnom az osztrák-tartományok legnagyobb részének ama főbb városait és kórházait, amelyeket e három hónapra tervezett út keretében csak felkereshettem. Miután azonban a cs. és kir. hadügyminiszterium engem februárban Budapestre hívott be tábori lelkészi szolgálatra, maradtak városok, ahová még nem jutottam el és voltak olyanok is, amelyeket a már ott tartózkodó ref. tábori lelkész miatt felkeresnem nem volt szükséges.

Missiói útam első részletéről, tekintettel az akkori tapasztalatok fontos voltára, már volt alkalmam a főtiszteletű és méltóságos Elnökségnek jelentésemet betervejteni. Méltóztassék tehát megengedni, hogy ez első út figyelmen kívül hagyásával csak második körútamról nyújthassam be a dolog lényegét teljesen összefoglaló jelentésemet. Útam részletesebb krónikaszerű leírását a „Protestáns Egyházi és Iskolai Lap” című egyházi lapban hétről-hétre közöltem és ezeket a példányokat e jelentéshez tisztelettel csatolni bátorodom.

Második körútam január 4-től, február 23-ig tar

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM. GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

tott egyfolytában. S miután a magyar protestáns sebesültek hollétére vonatkozólag semmiféle értesítést Ausztriában katonai úton szerezni nem lehet, mert elosztódásukról központi statisztikát sehol sem vezetnek, úgy akartam segíteni magamon, hogy az osztrák ev. egyházi lapokban nyilvánosan felkértem az ausztriai ev. lelkészeket, hogy amennyiben magyar protestáns sebesültekről városukban vagy vidékükön tudomásuk van, arról engem egy lev. lapon értesíteni szíveskedjenek. A válaszok azonban oly későn és oly hiányosan érkeztek s annyira az ellenkező sarkaiból a különböző tartományoknak, hogy ez a terv sem látszott célravezetőnek, annál is inkább, mert igen gyakran egy egész napra terjedő utat kellett volna megtennem egy-egy egészen kicsiny kórház meglátogatására. Kénytelenem voltam tehát megelégedni azzal, hogy továbbra is első sorban az olyan városokat keresem fel, amelyek már kórházai nagy számánál fogva is biztosítani látszottak arról, hogy azokban sok magyar s így valószínűleg sok protestáns sebesültet is találhatok.

Második körútam alkalmával tehát a következő városokat kerestem fel:

Wien—Brünn—Königsfeld—Zwittau—Olmütz—Olmütz-Salzergut—Prossnitz—Mährisch-Weisskirchen—Sternberg—Mährisch-Ostrau—Witkovitz—Wien-Baden—Salzburg—Bad-Ischl—Hallein—Bischofshofen-Zell am See-Innsburek.

Ezekben a városokban a kórházak és sebesültek száma szerint különböző ideig tartózkodtam. Némelyeket központnak is használtam fel arra, hogy a környékbeli kisebb helyeket meglátogassam. Munkám kiterjedt a lelki gondozás minden ágára. A sebesültekkel való beszélgetésen kívül nem egyszer úrvacsorát osztottam, nagy számban juttattam vallásos iratokat kezeik közé, családjukat értesítettem, apró ügyes-bajos dolgukat, panaszait elintéztam és igen sokszor hasonló dolgokban római katolikus magyar katonákon is segítettem. Sőt adakozó lelkek ajándékából az arra rászorult katonáknak pénzbeli segélyeket is osztogattam. Külön felemlítésre méltónak tartom azt, hogy Innsbruckban egy harctérre induló század magyar legénységének katonái istentiszteletet is tartottam.

Elismeréssel kell felemlítenem itt újra az osztrák vasútügyi miniszterium szívesességét, amellyel még a múlt évre kiállított vasúti szabadjegyemet minden külön kérévényezés nélkül január elején azonnal megújította. Továbbá az osztrák ev. lelkészek szívesességét is, akik mindennemű munkámban állandóan segítségemre voltak.

Tisztelettel jelentem azt is, hogy mindezek felül még tervbe vettem egyes német városok s különösen Breslau meglátogatását is, azonban az ausztriai kórházak hátralevő nagy száma és a breslauer német ev. katonai főpapi hivatal azon értesítése, hogy tudomása szerint azokban a napokban Breslauban csak egy „osztrák“ prot. sebesült feküdt, arra indítottak, hogy első sorban az ausztriai munkát igyekezzem elvégezni.

Első jelentésemben már volt alkalmam a főtiszteletű és méltóságos Elnökség figyelmét felhívni azokra a városokra, amelyekben szerintem magyar ref. tábortársulatoknak tág munkaköre akadhatna. Örömmel értesültem arról, hogy a cs. és kir. hadügyminiszterium azóta már több helyre nevezett is ki magyar ref. tábortársulatokat. Legyen szabad azonban a múlt jelentésemben említettekhez még két olyan várost megjelölnöm, amelyben és környékén magyar ref. tábortársulatok létezésére szükség volna.

Az egyik Innsbruck, a másik pedig mint különösen exponált hely Olmütz és vidéke.

Méltóztassék megengedni, hogy ezzel kapcsolatban egy másik fontos körülményre is felhívjam a méltóságos és főtiszteletű Elnökség figyelmét. Az ausztriai magyar ref. sebesültek látogatása ugyanis rögtön meg lenne oldva, ha keresztül lehetne vinni a cs. és kir. hadügyminiszteriumnál azt, hogy minden egyes tábortársulat a maga körzetében, vagy egy bizonyos körzetben sűrűn utazhatnék. Hogy csak egy példát említsek, felhozom az innsbrucki magyar ref. tábortársulat lelkészség kérdését. Innsbruck városa önmagában kevés munkát adna egy lelkésznek. De ha hozzávesszük az ugyanazon hadtestparancsnokság területén fekvő Salzburgot és Linzet s a közbeeső apró városok kórházait, akkor már nagyon is lefoglaltuk egy ember munkaerejét. Nagyon előnyös lenne tehát az, ha a főtiszteletű és méltóságos Elnökség lépéseket tenne az iránt, hogy a kinevezett tábortársulat lelkészek, ott, ahol munkakörük megengedi, többet utazzanak és szövetkezve a körzetükbe tartozó prot. lelkészekkel, a lelki gondozás és iratterjesztés minden munkáját nagy körültekintéssel szervezzék meg.

Mert a vallásos iratok a mi igazi erős fegyvereink ezekben a kórházakban! S amit az illető tábortársulat lelkész a környezet, a kórházi élet mozgalmassága, lármája miatt nem tud mindig elvégezni, azt elvégzik csendben azok a kis füzetek, amelyeknek korlátlan bőségben való osztogatását egyházunk is fölvette programjába.

* * *

Tiszteletteljes jelentésem végéhez érkezőn, nem mulaszthatom el ez alkalommal azt, hogy a főtiszteletű és méltóságos Elnökség iránt legmélyebb hálámért és köszönetemért ki ne fejezzem azért a kitüntető bizalomért, amellyel engem erre a fontos és nagyjelentőségű útra kiküldeni méltóztatott. Legjobb hitem és meggyőződésem szerint munkám nem volt hiábavaló s egész lélekkel szer meg vagyok győződve afelől, hogy az a gondoskodás, amelyet a magyar református egyház idegenben fekvő fiaira fordított, bőven és gazdagon meg fogja teremni gyümölcseit azoknak életében, akiket Isten kegyelme megtartott és megtart s akik az egyház szeretetének melegét távol a hazától csak egy pillanatra is érezhetnék.

Kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítása mellett maradtam

Budapest, 1915 március 6-án

a főtiszteletű és méltóságos Elnökségnek

alázatos szolgálója

Sebestyén Jenő

ref. lelkész, theol. m. tanár.

Kötelelességeink.

Nehéz, nagy idők vihara tombol körülöttünk és köztünk. Ez a vihar sok reménységünkön keresztül húzott, sok tervünkben megsemmisített, hány céltól elűtött bennünket. De csüggednünk, elalélnunk a fájdalom miatt, a csalódások miatt épen nem szabad.

Ha nagy a veszély, növekedjék naggyá a mi élő hitünk is az Istenben és nőni fog az erőnk, látásunk, kitartásunk.

Az áthúzott remények helyett új reményeket nyújt nekünk a tomboló vihar is; vesztett tervek és célok

helyett szebb és nagyobb célokat, feladatokat terem a számunkra: csak el ne csüggedjünk és az Isten legyen szenvedésre hajló lelkünk minden bizodalma!

Minél távolabb estünk a békés időkben szövögetett szándékainktól, a béke-élesztette reményeink minél jobban elhervadtak, kiapadtak: a vallás vigasztalása mellett annál erősebb lélekkel álljuk meg helyünket a ma megpróbáltatásai között és annál erősebb, szentebb elhatározásokkal szorgalmatoskodjunk a reánk váró kötelességek teljesítésében!

Nemzetünknek a harctéren küzdő fiai a hősi nevet vívták ki a maguk és nemzetük számára. A magyar nevet, mely bizony-bizony — hiszen ma már kellő magunkbazzalással megvallhatjuk — az utóbbi években a saját könnyelműségeink miatt a saját kezeinktől megtépetve, kiszólásainkkal nem egyszer befeketítve, megalázkodva húzódott meg a kultur népek nevei között, küzdő hőseink bátorsága, kitartása, hősiessége a dicsőség fényével övezte és a legelső nemzetnevek mellé emelte ismét; oda, ahol ragyogott a dicső múltak örökeimlékü éveiben. Azzá tették a magyar nevet, ami volt Árpád, I. István, I. László, Nagy Lajos, a Hunyadiak, a többi nagyok, halhatatlanoknak s legutóbb a Kossuth-apánk idejében.

Nemzetünk fiai imádságos könyvvel a szívökön, imádsággal a szívökben, bűvösen-bájosan esendülő dalokkal, majd viharként zúgó rjadókkal az ajkukon indultak a nagy újtokra, szállottak a küzdelemre. Így állják meg a helyüket is. Így is fognak majd megtérni dülő csaták után a béke áldásait elvenni, megpihenni, hogy újra felvegyék a polgári élet fonatát ott, hol a vérzivatar megszakította romboló kezével.

Mi ne legyünk méltatlanok ő hozzájuk! A felfelé repülő magyar névnek, mi idehaza maradtak, ne legyünk megbénító szárnyaszegői! Hiszen mi a ma hős magyarjainak a vérei vagyunk. Szerezzünk mi is babért a magyar névnek az idehaza elvégzendő kötelességek szent mezőin, hogy elmondhassa rólunk is a lángaborult világ, a magyar név merész repüléséhez a szárnyakat a mi hűségünk, a mi szorgalmunk, ami munkásságunk is növelte.

Feledjünk most mindent a saját önös érdekeinkből, felejkezzünk róla, ami csak egyedül a saját házunk javait mozdítaná elő! Elevenedjék meg bennünk jobban a keresztyéni testvériesség nagy érzése! Jobban, mint bármikor is ahogyan élt bennünk. Szüntelen a közös nemzeti nagy érdekek lebegjenek szemünk előtt és e nagy érdekek szolgálatába siessünk lelki, testi erőinkkel és az így elvégzendő feladatok keresztülviteléhez keressük és kérjük az Isten segítségét! Imával a szívünkben, erőt nevelő, biztatató, édes magyar nemzeti dalokkal ajkainkon siessünk a szabad magyar mezőkre, szorgalmas munkára, hogy Isten után áldást plántáljunk rónáinkra, völgyeinkbe. De a határon ne lássuk meg a barázdákat és ne keressük nagy válogatással, melyik az enyém, tied, övé! Minden talpalatti föld édes hazánk földje ottan. A

harci most mindnyájunkért hullatja a vére cseppjeit; közös verejték áztassa fel tehát itthon is a közös földanyánk rögeit!

Minden megművelt talpalatti föld áldást hoz a nemzetnek, de minden parlagon hagyott tenyérnyi jó föld szégyent, gyalázatot, átkot terem a közös, drágra, féltett névre.

Ha valaha tettük, ma méginkább munkával köszöntsük a kelő napot és munkával búcsúzzunk el lenyugvó sugaraitól. Ha kettőztettük valaha a kezeink serénységét, úgy ma próbáljuk meg a két kezünkkel megteremteni a négy kéz áldásait is!

De forró öleléssel és hű gondozással fogadjuk és lássuk el a legnagyobb munkaidőnkben is a meg-megtérő sebesültjeinket; javainkat pedig testvériesen osszuk meg a vérzivatar árvaival, özvegyeivel. Vigasztalásban, benső részvétben és a testi javakban is gazdag, testvéries szeretettel enyhítsük az övéik eleste felett búsongók, jajjongók nagy veszteségét, hadd tanuljanak meg felkarolt sorsukban büszkének lenni drága veszteségeikre.

Ha hitünk erős, bizodalomunk szent a mi Istenünkben: érnök nő, a jövőnk reménye erősebb és szebb fényt vet előre a nagy nemzeti, sőt világbéke áldásai felé és céltalan, tervtelenül nem bolyongunk a vihar dülási között.

Így el nem lankadva, össze nem törve, sőt keresztyénségünkben és életerőnkben megizmosodva köszönt majd reánk egy szebb, egy új polgári élet hajnala. Nevünk pedig az új idők vérfürdőjében és a megáradott verejtéktengerben megfürdőzve dicsőbb ékességünk, büszkeségünk, drágább kincsünk lesz, mint volt; a hazánk még féltettebb, még szentebb közös édes anyánk marad.

Hadd tomboljon hát a dülő vihar körülöttünk és közöttünk! Hadd nehezedjék meg felettünk a nagy idők ideje: csak hitünk, csak Istenünk és hűségünk maradjon meg és mi élni fogunk dicsőségben, hű kitartás után nyugalomban, boldogságban!

Az elvesztett reményeink újra fellobognak a megpróbált lelkünkben, terveinket újra szöhetjük, céljainkat újra kovácsolhatjuk majd. De a nagy próba után, a golyózápor, a kettőzött munka az elevenebb és áldozatgazdagabb testvériesség kemény tűzkeresztsége után a mi keresztyénségünk és egész lelki s testi életünk jobb, szebb, átdottabb, krisztusibb leend, mint a vihar előtt volt. A vihar összébbs kalapácsolja és megtisztítja nemzeti társadalmunkat és utána új év, új élet hajnala önti reánk új és tisztultabb boldogság fényét, melegét. Akkor, akkor elmondhatjuk lelki nyugalommal: Isten velünk volt, a mi hitünk, a mi hűségünk megtartott bennünket.

Hadd zúgjon, tomboljon hát körülöttünk és közöttünk a tisztító vihar!

Szalacs.

Szabó Lajos,

Levél.

A Debreceni Protestáns Lap szerkesztőségének

Debrecen.

Nagybeesü lapjának folyó évi 9. számában „Aláírási nehézség”, 10. számában pedig „Panaszos levél” cím alatt megjelent cikkekkal kapcsolatban tisztelettel kérem, hogy alábbi felvilágosító soraimnak helyet adni méltóztassék.

A lelkészi állás tekintélye szempontjából magam sem tartván helyénvalónak, hogy a rendes lelkészek által kiállított káplántartási díjnyugtákat a segédlelkészek láttamozzák, az erre nézve fennálló gyakorlat megváltoztatása érdekében a konventi kongrua-bizottságnak 1913. január 20-án tartott ülésében kezdeményező lépést tettem, oly nyugta-ürlapokat ajánlván elfogadásra, melyekről a segédlelkészi láttamozás hiányzott. (L. az 1913. évi áprilisi konventi jkv. 310. lapját.)

A bizottság által elfogadott nyugta-ürlapokat a konventi elnökség hozzájárulás végett felterjesztvén a vallás-és közoktatásügyi miniszter úrhoz, onnan 1913. február 18-án 10.274. sz. a. a következő válasz érkezett:

„Vonatkozással az Elnökségnek folyó évi január hó 20-án 455. sz. a. kelt nagybeesü előterjesztésére, van szerencsém az Elnökséget tisztelettel értesíteni, hogy a református segédlelkészi kongruára vonatkozó és az Elnökség által hozzájárulásom végett bemutatott nyugta-ürlap nyomtatvány-tervezet azon mintáját, mely a segédlelkészi fizeteskiegészítés nyugtatására szolgáland, elfogadom. Nem járulok hozzá azonban a másik nyomtatvány-tervezet, mely a káplántartási díjra vonatkozik, mivel a káplántartási díjra vonatkozó kiadások elszámolásának igazolásául az 1909. évi XIII. t.-c. és az 1897. évi XX. t.-c. értelmében elengedhetetlenül csakis oly nyugtatványokat fogadhatok el, melyet az illető segédlelkész is aláír. A nyugta tehát a segédlelkész által is láttamozandó.”

Mint a fentiekből látható, a sérelmes gyakorlat fennállása miatt a konventi kongrua-bizottságot, elnökségét vagy előadóját nem érheti szemrehányás.

Meg kell azonban jegyeznem, hogy normális időkben a káplántartási díjnyugták láttamozása a segédlelkészek által nem ütközhetik *technikai* nehézségbe, mivel minden segédlelkész a saját fizeteskiegészítési nyugtáját amúgy is köteles aláírni. Könnyen keresztülvihető tehát, hogy saját nyugtájának aláírásakor, azzal együtt, egy időben a másik nyugtát is láttamozza.

A mai rendkívüli időkben a nyugták szabályszerű kiállítása itt-ott nehézségekbe ütközik ugyan, de ezen a bajon indokolt esetekben a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak előreláthatóan liberálisabb gyakorlatra majd csak átsegít bennünket. Hiszen köztudomású, hogy pl. a tanítók állami fizeteskiegészítését a m. kir. adó-

hivatalok a hadbavonult tanítók feleségének, vagy más hozzátartozóinak nyugtájára is kifizetik.

Budapest, 1915. március 10.

Tisztelettel

Dr. Baksa Lajos,
egyetemes konventi előadó.

* * *

A nagybeesült konventi előadó úr itt közölt „felvilágosító sorai” a dolog historikumát előadják ugyan, de megnyugtatót nem nyújtanak s lelkészi karunkat nem elégíthetik ki. Az 1913. évi ápril havi konventi jegyzőkönyv 310. lapjáról a 8. sz. a. csak azt tudjuk meg, hogy a *helyettes* előadó a kongruakimutatások ürlapját bemutatta s azt is jelentette, hogy a *nyugta-ürlapok is* elfogytak s így ezek is *újra nyomtatandók*. Itt tehát egy szó sincs arról, hogy a nyugta-ürlap szövege módosításon ment volna keresztül, s így nincs módunkban megállapítani azt, hogy kihagyták volna belőle a kápláni láttamozást. Arról sincs szó, hogy a miniszteriumhoz felterjesztett ürlapon ne talán végrehajtott változtatás indokolva lett volna. És ha a feltételezett változtatás nem találkozott elfogadással: tett-e újabb felterjesztést és pedig most már nyomtatékosan az egyetemes konvent, a láttamozás mellözése tárgyában? Hiszen azóta bőséges alkalom igazolta, hogy ha valaki nem is respektálná azt a tekintetet, mely a lelkészi tekintély érintettségének megóvása érdekében nem volna szem előtt tévesztendő: a segédlelkészek vándorlása, s épen most katonai szolgálata olyan okok, amelyek ennek a bántó és hátrányos kívánalomnak a haladéktalan törlését parancsolják. Ami az 1909. évi XIII. és 1897. évi XX. t.-cikkre való hivatkozást illeti, ezt hagyjuk el. Ne magyarazzuk bele azt, ami nincs ott. Mert azt kérdezzük, hogy mire való és micsoda értéket képvisel így az esperesi hitelesítés? Hiszen ennek a szerény segélynek a kézhez vételeért anélkül is egész kálváriát kell járnunk. Lássuk csak. Előbb nagy apparátussal felterjeszti az elég célszerűtlen formában megszerkesztett rovatos ívet, a segédlelkészek szolgálata kimutatásáról évnegyedenként az esperes, a püspöki hivatalhoz. Onnan javaslattal el látva eljut a kimutatás a konventi kongrua-bizottsághoz. Ott a díjak végleges megállapítást nyernek. Mondanom sem kell, hogy a módosítás (de sohase a fél javára) sem éppen ritka. A megállapítás után a kimutatás eljut a püspöki hivatalhoz, onnan az espereshez. Azután megfelelő értesítésre a lelkészek és segédlelkészek kiállítják a nyugtát. Beküldik hitelesítésre az espereshez. A nt. esperes urak aztán olyan előzékenyek, hogy kifizetés végett közvetlenül eljuttatják a nyugtát a pénztárhoz. Mert hiszen megtehetnék, hogy visszaküldenék ismét a lelkészekhez, hadd küldjék be azok, ha pénzhez akarnak jutni, a pénztárhoz. No de, míg hitelesítés végett az espereshez jutna a szegény nyugta, láttamozni kell azt, még ha a főnöké is az a 125 korona, a segédlelkésznek is. Ha aztán a segédlelkész eközben a másik

egyházkerület ismeretlen egyházközségébe költözött: tessék várni, míg ez fel lesz található. Hát amikor ezekre ráadásul a postai közlekedés is felette hiányos? A Szerém megyébe, Indiába jutott segédlelkész hogyan láttamozza a volt főnökének a nyugtáját? Ami a technikai nehézség megoldására vonatkozó találékonyságát illeti a nagyra-becsült előadó úrnak: azzal minket nem lehet megtéveszteni. Tudni kell ugyanis, hogy nem minden káplántartási díjjal van kapcsolatban segédlelkészi fizeték-kiegészítés. Az előbbi a lelkészé, az utóbbi — már akinek jut belőle — a segédlelkészé. Mert a segédlelkészt a főnök rendszerint kénytelen kifizetni előre, ami neki sokszor csak 4—5 hónap múlva térül meg, s ezt a késedelmet a kápláni láttamozás kényszere csak növeli. A technikai nehézség megoldására nyújtott tanács tehát sehogyszem értékesíthető. De meg — ha a kétféle díj természetét tekintjük: más elbánás alá kell esnie annak, amikor valaki a teljesített kiadás megtérítését igényeli (ebben az esetben a lelkész) és más alá annak, amikor a néha kevésbé gondos s.-lelkész az öt közvetlenül illető díj felvehetésének feltételét a saját nyugtájának a kiállítása késedelmével nem biztosítja kellő időre. Ez legyen az ő kára, bár úgy tartom, hogy róla, a tapasztalatlan ifjúról mégis csak lehetne valakinek valahogy gondoskodni... Hogy miért nem aequivalens az esperesi hivatal aláírása a lelkész nyugtájának láttamozása rendjén a saját nyugtájának az aláírásával: erről az eléggé furesa állapotról a nagyra-becsült előadó úr felvilágosító sora nem tesz említést. Hát nekünk önkénytelenül is eszünkbe jut az a história, amikor egyik nagy tekintélyű férfiú a missiói lelkészeketől azt akarta követelni, hogy a missió helyén való megjelenésüket a falusi bíróval (!) igazoltassák. Ha az nem volna kéznél: jó lesz a fuvaros, vagy annak a kocsisa. Igen, néhány évvel ezelőtt már majdnem itt tartottunk. Ezek után pedig várjuk, hogy az egyetem konvent a jobban informálandó szakminisztériumot megkeresi s feltétlenül kihagyatja azt a „láttamozást“. Soha jobb, kedvezőbb alkalom nem volt reá, mint éppen most. Mi csak ebben az esetben fogunk megnyugváshoz jutni.

A garbólei zugból.

(Levél a szerkesztőhöz. De olyan, hogy sok más atyámfia is illet.)

Nagytiszteletű Szerkesztő úr! Bocsásson meg, hogy ismét alkalmatlankodom. De nem tehetek róla, ha írok. Annyival inkább nem, mert mindennek előtt szeretem magamat, meg az egészségemet. Már pedig érzem, hogy a hétfele hideg rázna ki, ha Junius és vő után én is nem írnék valamit.

... Majd többet, ha az álom valóra válik... Hát legközelebbi nyomtatott levelem végére ezt a búcsúzást Szerkesztő úr engedelmével, a betűszedő firkantotta, vagyis szed:e oda. Én nem írtam. Hiszen az áldásnak

lesz kedve a háború után irni. Mikor nem lesz miről?! Most írjunk, mikor „bennünk az oldalnyilalás!“

Úgy volt, hogy nagytiszteletű Esperesem parancsára elkészítettem egyházam 1915. évi költségvetését. Jól esik, hogy már meg is van erősítve. Még pedig kevesebb veres tinta felhasználásával, mint a múlt évben. No, mondok magamban: felsőbb hatóság ismeri el, hogy tudok költségvetést készíteni. Hallottam azt, hogy magán emberek is szoktak maguknak ilyen forma históriát csinálni. Csinálok én is. Eddig ugyan megéltem nélküle, de hátha ezután csak ennek révén élhetek meg?! Tehát készítettem. Levelem bevezetésemül le is adom:

Szükséglet.

1. Van nekem két fiam. Máramarosszigeten „ostromolják“ a könyvet. Jó indulatból s tekintettel atyjuknak lelkész voltára, a tanári kar felvette őket az internátusba 440 koronára. Helyes. Igen ám, de beütött a véres háború mellett a vérnélküli háború is, amit magyarul úgy hívnak, hogy drágaság. A 440 koronát tehát meg kellett pótolni 260 koronával a 10 hónapra. Hozzájön a tandíj: 108 korona. Aztán zsemle, orvos, szolga, megannyi más díj: valami 60 korona. A fiúk az apjuk vérét örökölték: szelesek. Eredmény 2—2 rend ruha, 3—3 pár cipő (ebből két párt nem számítok fel, mert hódosi Péter a tanúm, ezt nyáron itthon viselik és úgy hívják, hogy „kitelik a maga foltjából“). Ez harisnyával, foldozással, nyakkendővel, kalappal együtt 160 korona. Utazási költség, meg hogy az év 12 hónapja közzül hármat itthon töltenek, csak úgy enyhén 80 korona.

Összeg: 1108 korona.

2. Van azután egy kis leányom. Nagyváradon tanul. Polgári iskolába jár. Hogy ez luxus?! Köszönöm szépen a megjegyzést, de hadd utasítsa vissza egy kiváló gondolkozású magyar úrleány, akivel csak a minap beszéltem.

Én: „Mit keres maga előtt ez a szeménél halványabban ragyogó csillagászati könyv? Szemeit akarja rongálni, hogy csak úgy, hozzájok mérten csak olyan halványfényvel ragyogjanak, mint azok ott fent?“¹

Ő: Tanulok.

Én: De miért?

Ő: Tanítónői oklevelet akarok magamnak szerezni. Céлом, minden leánynak egyedüli célja, a férjhezmenés: elveszett. Azok, akik közül választottam volna magamnak: ott kint fekszenek a hóban, sárban... a lövészek között... aligha térnek vissza.

... Mäskor szép csengésű szava az úrleánynak most fátyolozottá vált:

... elesnek ott az ifjak, hősök... Akik itthon vannak!! Azok nem érdemelnek feleséget!

Én: De hát vesztett cél után mégis ezzel a tanulással mi a célja?

Ő: Hogy tanítónői oklevelet szerezve ne a kenyeremet keressem meg, hanem neveljek a hazámnak honleányokat, akik nem sajnálják a seprű boldogabb végét azoktól a gyáváktól, akik a kötő madzagába akarnak fogódzni akkor, mikor a haza hívja őket!

Én: „Leány! nagy a te hited!“

Én is tanítottam a kis leányomat. Hiszen: nem akad felsőbb-fokú piros tinta, amely kitörölje a költségvetésbe erre a célra felvett 500 koronát.

¹ Szerkesztő: Soha sem tér már észhez? Garbólei: Most jutottam oda!

3. Még van egy negyedik gyermekem is. Hja mi papok már mindig olyanok voltunk, hogy nem remegünk az áldástól! Jött?! Csak a költő szava jutott eszünkbe:

„Szerény hajlékomnak kedves kis vendége!
Jer, jer, hadd tegyelek anyák kebelére!
Együtt hadd lássalak jó, szelid anyáddal.
Mintha rózsát látnék kisded bimbajával!“

Ez meg újfent fiú. Elevenebb, mint a többi három. Három? Igen! Ezen a télen is három pár csizmát nyúlt el. Hozzá számítva a ruhát: egy évre ez jelent 68 koronát. A *kosztot* ne számítsuk, hiszen az „öreg“ itthon van vígasztalónak.

4. Koszt! Igen, de azt meg is kell főzni, meg sütni! Ehez meg fa kell, legkevesebb öt öl. Beszállítással, felvágatással minimum: 200 korona.

5. Beszállítással?! De hát a felvágott fát a fáskamrából ki szállítja be a konyhába? Hogy megteheti zugi, — meg -né?! Igaz! De más ám a bökkenő! Még ott van a jámbor állat körüli eljárás is. Meg más is! Szóval *egy* cselédre szükségünk van. Ez fizetéssel, táplálással 300 korona.

6. Himmi-hummi pap is volnék. Eljön hozzám a kurátor, meg a másik. Rágyujt (magam se állhatom meg, hogy ne tegyem, de azért az erre szolgáló koronákat költségvetésbe nem veszem. Mert ha venném! még majd hátba vágna valaki), — s azt kérdezi: mi újság odaki? — Nem mondhatom, hogy süt a nap... esik az eső... ugat a kutyám... mert ő a vonítást szereti hallgatni orosz, angol, francia, szerb kutyák részéről, mikor a huszárok és bakák tanítják őket „mores“-re! Tehát lap is kell. Szerencse, hahogy írogatok ennek a mi lapunknak, mert *így* megkaptam egy nagy lapot potom pénzért. De a „Lelkészes-egyesület“-tel együtt a három kitesz 56 koronát.

7. Lelkészesegyesület. Ez meg a nyugdíjintézeti járulékot juttatja eszembe. Már mint Június kollegám. A múlt 1914-ik esztendőben elkért tőlem 221 koronát. Jól tud számítani, no meg hürolni. A régi nótát ma sem fogja más hangon kezdeni. Írjunk egyelőre kamat nélkül 221 koronát. Pedig kamat is lesz.

8. A nyűtt, kopott ruha is lyukadozik. Hol a könnyökön, hol a térdén, hol meg a széken. A bocskor se állja sokáig. Ráadásul a nagytt. esperes úr kimozdít a faluból, — a gyűlésre meghívó által. Tehát ruha is, cipő is kell. Az asszonynak is. Meg kalap is, hogy köszönhessek vele. Nincs az a piros tinta, amely kitöröljön ezen a címen beirt 250 koronából!

9. Az örök *mozgó* sem pihen. Ritka hét, hogy ne szólna: „adatok, adjatok: amit Isten adott!“ Június kollegám kifejtette véleményét. Bizony kell 30 korona.

10. Adót is kell fizetni. Pedig én is úgy vagyok vele, mint Göre Gábor, aki azt mondotta, hogy három dolgot nem szeret: a szolgabírónak köszönni, a kormányra szavalni és adót fizetni. Hja! magyar vér, nemes vér! Az enyém egy évre 36 korona. Négy kis hold földcskémet is, a kertet is meg kell munkáltatni. Fuarra is kell. (Ne járná annyit Szatmárt! Szerk.) Ne nevéssen ki senki, ha csak 100 koronát veszek föl erre a jóval több kiadással járó tételre.

11. Egy évben egyszer meglátogatom a fiaimat, a feleség a leányt. Beiratáskor, vagy hazahozatalkor: 40 korona. De csak akkor, ha magam megyek. Ha Péter is velem jön, akkor több, mert olyankor az ő kedvéért én

is ráütök az X lábú székére. Nem tehetek róla: még hajdanában nagytt. szerkesztő úrtól tanultam.

12. Péter?! Igaz a! Hiszen ő is megszokott olykor látogatni. Meg Marcsa hugom is. Meg más is. Nem mondhatom nekik, hogy hozzatok magatokkal szivarszívószopókát, meg poharat, mert hiszen ők se mondják nekem. Summa! 91 korona.¹

Nos nagytt. szerkesztő úr, ezzel szemben van nekem kongruával, korpótlékkal, földdel, csattal és pitykével együtt évi 3000 korona jövedelmem!

Hogy miből élek s élünk?

Azon magam is tűnődöm.

Eszembe jut úgy tűnődés közben egy adoma. Elmondom, pedig még a levelem elején megígértem, hogy most komoly leszek, mint egy skót ballada. Vagy csak gondoltam? Már nem tudom.

Egy néhai plébános úr egyszer egy szörnyen fárasztó délutáni pihenés után nagyon megéhezett. Hozatott tehát öt font húst, amit azonban szakácsnéja csupán hazafiságból a káplárjának juttatott neveestéjére. A plébános úr pedig kapott vacsorára spenotot. Hát a hús hol van? Megette a macska! A plébános úr se szól, se beszél: hanem halad a konyhába, kötözi a körmöst jó erős zsinnyel s ráhelyezi a mérlegre. Öt font.

„No látja, hogy megette!“

„Látom a húst, de most már hol van a macska?“

„Én is megelek a spenótból. Én nem keresem a húst. De hagyjuk a tréfát. Ilyen komoly dologhoz nem illik az.“

Azt mondják kartársaim közül sokan, hogy ez a költségvetés pusztán az enyém. Olvastam egykor egy verset. A címe: Emlények. Írta: Arany János. Petőfivel foglalkozik benne. A végén ez áll:

„Gyakran, ha az ég behunyta már szemét,

Gyakran érzem lobogni szellemét.

Szobámba leng az a nyílt ablakon,

Meg-sem simítja forró homlokom.

Hallom suhogni könnyű lépteit

És önfeledve ajkam szól: te itt? . . .

S döbbenve ismerem fel rajzomon.

Egy-egy *vonást*, mit szellemujja von.

„Övé! Kiáltom, itt, ez itt övé!“

A szín erős, nem illik együvé!“

Nagytiszteletű Szerkesztő Úr! Az én költségvetésben minden kollegám megtalálja azt az egy *vonást*, s 80 percentnél a „szín“ sem lesz „erős“ s ez nem mondja, hogy nem az övé!

A bajon segíteni kell. Ez bizonyos. Hogy hogyan? Honnan tudjam én azt, egyszerű falusi pap?! *Vő* gondolatát nem ajánlhatom, mert akkor majd még spenót sem jut!

Hanem ha volt valamikor szó a *drágasági pótlékról*, soha sem volt annak nagyobb fontossága, mint épen ma van! És ha kellett volna valamikor az államnak a magyar református lelkészek, sohase jobban, mint ma! És ha kellene a jövőben: ezt az elemet ne engedje az állam nem elveszni, de még elcsüggedni, eltompulni, elfásulni sem!

Hejh! sokszor úgy is elfáradunk!

„Bányász a lelkész, sokszor kergeti

¹ Szerkesztő: „De hát hol van az a szőlőföld, amely egykor 120 Hl. bort termelt? Erre feleljen!“

G: „Addig, addig haladt, míg egyszer elszaladt, Hívta, hívogatta az adó, a kamat!“

Mély föld alatt vakon a vak eret.
 Bizvást elindul, hévvel követi:
 Az egyszer elvesz, meddő szirt mered
 Eléje; s ő áll e szirtnél merőbben,
 Sápadvá szímben, fogya kedv s erőben*.

Ki annyit vár a magyar ref. lelkésztől, ne engedje a róm. kath. stb. egyházakat oly nagyon istápoló állam, hogy ez bekövetkezzék! Mert akkor lábai alól elveszítette, melyen áll, a talajt! Akkor Magyarország megszűnt lenni. S ha lesz? . . . A magyar *nemzet*en betelik a költő aggodalma:

„Névben él csak, tényleg nincs jelen“.

. . . Egy nagy irónknak szavai jutnak eszembe. „Tekintsünk végig az emberi küzdelmeken s vajjon hol van egy nagyszerű gondolat, melynek bajnokai között nem lelkészek állnának első sorban; hol van egy igazság, mely az emberi nem nagy fáján gyümölcsöt teremtve, ne a vallásosság virágköntösében függött volna előbb ágain?! . . .

. . . Nehéz, de fenséges a lelkésznek hivatása. Mikor társalog a Mindenhatóval: „jár fent, mint Ilyés, tűzszekérben; fent, fent, honnan mindenki más leszédül. Repültében aláesik palástja s mosoly, köny lesz, jóslat szól beszédéből . . .? Mosoly . . . szívnek mosolygása, mely ezeket derít mennyei öröme, — köny, mely ezeknek hegeszti be fájó szívsebéit, — jóslat, mely ezeket tanít: szeretni Istent, embert, nemzetet, hazát!

Nagytt. szerkesztő úr! az államnak, a kormánynak nem lehet célja ennek a karnak elkedvetlenedése! Nem volt soha célja, hogy maga alatt vágja a fát. Ma sem az!

De megteszi, ha segítségünkre nem jön a drágasági pótlék megadásával. [Vagy ha ez a drágasági pótlék, mikor lett volna indokoltabb, mint ma (?) tekintve az egész vonalon jelentkező szükségletet, a miniszterelnök szerint most mégsem volna megadható; terjessze ki a kormány a *családi pótlék* intézményét a lelkészi karra is; de segítsen ott, ahol eminens a szükség és addig, amíg lehet. Mi pedig és a lelkészi kar sűrűsége a segítséget. Szerk.]

Ezt sűrűsük mi kedves Vöm! Ez segít rajtunk, nem az előleg! És sűrűsük egyházmegyei, kerületi, konventi úton. Úgy-e társul hozzám? Úgy-e, hogy segítenek azok is, kik a fórumon ülnek: a nagyok? Úgy-e: nem lesz senki, aki a lelkészek eme méltányos kérésének útját állaná?!

A nagybányai egyházmegye nagytiszteletű és jólelkű espereséhez a magam részéről betérjesztem támogatás, továbbadás végett kérésemet, hiszem: minden egyházmegyében akad *egy*, aki szintén megteszi ezt.

Nagyttiszteletű szerkesztő urat szívesen üdvözölve vagyok Garbócon, 1915 március 9.

Tisztelő híve

Garbóci.

A tiszántúli református egyházkerület Püspökétől.

1309—1915. szám.

Nagyttiszteletű Esperes úr!

Vonatkozásban a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszternek 23.647—915. VI. e. sz. köriratával Nagytiszteletűnek és általa a lelkészi és tanítói karnak figyelmét van szrencsem felhívni a következőkre:

Az élelmiszereknek és különösen a kenyértermé-

keknek esekély készletére tekintettel a közlelmezésnek az előállható készlethiány esetére való biztosítására első sorban a közvélemény felvilágosítására, főleg a vidéki lakosság kioktatására van szükség. A polgárságnak erre a felvilágosítására a lakosság lelki életének vezetői: a lelkészek és a tanítók hivatottak.

Ő hozzájuk fordulok tehát Nagytiszteletű utján avval a kéréssel, vegyék ki részüket a haza iránti kötelességek teljesítésének munkájából oly módon is, hogy községük lakosságát a közlelmezésben és az egyesek háztartásában is tanácsolják.

Mindenek előtt arról kell meggyőzni a népet, hogy az élelmiszerekkel takarékosan banni egyaránt köz- és magánérdek. A buzából és a rozsból évtizedek óta nem volt olyan rossz termésünk, mint az elmúlt esztendőben. E két kenyérgabona 15—20 millió métermázsával adott kevesebbet az átlagnál. Ezért mindenkinek kötelessége, hogy a lehető legtakarékosabban bánják a kenyérgabonával. Figyelemben ajánlandók a kormányrendeletekben felemlített kenyér pótszerek, melyekkel a kenyérgabonák lisztje keverendő. Különösen a burgonya, mellyel a keverésen kívül is sok kenyeret lehet megtakarítani. A burgonya lisztes növény, jó, egészséges kenyérpótló. A burgonyát azonban most kell fogyasztani, mert tavasz végén, nyár elején elveszti már jóságát.

Gondoskodni kell továbbá arról, hogy a hulladékok se vesszenek kárba. Németországban a lakók a házi szemetet tartoznak gyűjteni, külön a trágyának alkalmas, külön a sertés hizlalásnál felhasználható hulladékokat. Mi is kövessük a példát, mert az árpa és a tengeri az emberi táplálékoknál foglaltatván le, az állatok takarmányozása szenved hiányt.

Arra is kell törekednünk, hogy a lehetőség szerint élelmiszereinket még aratás előtt pótoljuk. Első sorban a konyhakerti vetemények jönnek figyelembe, melyek nagyobb munkaerőt nem kívánva, az asszonyok, gyermekek is sikerrel foglalkozhatnak természetességgel. A spenót (laboda), hónapos retek elvetése után négy-öt hét múlva termést ad. Májusban karalábét, júniusra uborkát, főzötököt, sőt a hónap végén már korai káposztát is termelhetünk. Ezek között is legfontosabb a korai burgonya és a tengeri. Iparkodni kell, hogy minél hamarabb adhasson termést e két fontos növény. Iparkodjanak az asszonyok és a gyermekek minél jobban kivenni részüket a termelő munkából is. Azért, hogy a férfiak távol vérzenek, küzdenek, nem szabad egy talpalatnyi földnek sem szántatlan, vetetlen maradni! S ha a tengerit, árpát magunk fogyasztjuk, a háziasszonyoknak legyen értékes a baromfi élelmezésnél az árokparti fü, a kibújó csalán is.

Méltóztassék ezen szempontokra felhívni a lelkésztestvérek és a tanítók figyelmét és én bizalommal hiszem, hogy ők eredményesen munkásak lesznek abban, hogy amíg dicső fiaink vérrel hoznak áldozatot a hazáért, az itthonmaradottak is meg hozzák azt az áldozatot, teljesítik azokat a kötelességeket, amelyeket a rendkívüli idők a haza minden gyermekétől kívánnak.

Atyafiságos szeretettel

Debrecen, 1915 március hó 13-án.

Dr. Baltazár Dezső,
 püspök.

IRODALOM.

— **Beszédek és imák** háborúi alkalmakra. 2-ik kötet. Összeállította dr. Lencz Géza ref. theol. tanár a debreceni egyetemen. Tiszta jövedelem a sebesültek számára beszerzendő vallásos iratokra. A körülbelül 60 író munkáját tartalmazó műnek közöljük egyelőre a szerkesztő előszavát: „Ismét az olvasó közönség elé lép egy írói gárda, melynek szíve, lelke e vajúdo kor szenvedései, vonaglásai között ott küzd, ott érez. Írói közül nem egy a közvetlen hozzátartozói utáni keservet hordozza kebelében, de mindegyikre ránehezedik gyülekezetének, hazájának gyásza. A hullámzó, vívódó, lelki háborgásokból kivezető utat keresnek s azt az Istenben vetett szilárd hit és bizodalom vihart győző erejében találják meg. Az olvasó nem fog megbotránkozni a lelkek küzködésén, beletalálja magát a helyzetekbe s megpihen a talált s nyújtott nyugpontokon. A kritikának szent s általunk tisztelt joga leendő, az érzelmek tisztaságát, nemességét, alaki, megfelelő voltát, a gondolatok elrendezését az írás érzelmeinek, világnezetének próbakövéhez hozzá vetni. Teljes bizalommal nyújtjuk át a kötetet a nyilvánosságnak, mert nem hisszük, hogy valakit a helyzet komolysága csak annyira ihletett volna meg, hogy pillanatig ható gondolatszíkrák előcsiholására alkalmas kovakőnek tekintené azt. Célunk a régi maradt: egyfelől „egyházunknak az eseményekkel szemben kialakult nézetét kifejezésre juttatni, a magyar református egyháznak hazafiságát megfelelő fényben felmutatni s talán jövő sorsára nézve tanulságokkal szolgálni“. Mert hisszük, hogy egyetemes magyar ref. egyházunk lelke csillog elő azoknak az illusztris férfiaknak munkájából, kiket munkatársakul megnyertünk, az a lélek, mely az elmúlt nehéz időkben élt nagyjainkat is éltette; különben keserűen kellene csalódnunk ama hitnézetünkben, hogy az Úrnak lelke nem a hallgatókkal, hanem a beszélőkkel vagyson s az igének hirdetőit örök igazságok megértésére ihleti. Oh, korántsem azt akarjuk ezzel mondani, hogy tehát minden szót ihlet gyanánt fogadjunk el. Hanem igenis azt, hogy az örökkévaló Lélek munkáját ott lássuk a hazafias felbuzdulásban s az egyházért aggódó szeretetben, mely lélek töredékeny eszközök tökéletlen, inadaquat szavaiban munkálja a tökéletesedés felé törő fejlődést. Én legalább azt láttam, hogy e könyv minden írója hazájának, egyházának akart használni munkájával. Másik célunk „eszmék, gondolatok keltése, nemes mozgalmakra buzdítás“ volt. Ezért, hogy kötetünkben a következő ünnepi alkalmakra szánt beszédek is foglaltatnak, valamint felvettünk abba a lekipásztori gond tekintetében fontos pár dolgozatot is. Mint a multkor hangsúlyoztuk, egyházi életünk minden oldalú, hű képét adni a lefolyt félesztendőről nem törekedtünk, nem is lehetett volna. Mi úgy láttuk, hogy titáni munka folyt az egyszerű, falusi gyülekezetektől elkezdve, ahol szöttek-fontak, tépést készítettek, segélyt gyűjtöttek, a központokig, ahol a hadbavonultakat az Isten ígéjének vigasztalásával, az úri szent vacsora kiszolgáltatása mellett bocsátották nehéz útjokra, az elhullottakat megsiratták gyászünnepevényeken s a sebesülten visszatérőket látogatták, vigasztalták, számukra szórakozó estélyeket rendeztek, családtagjaik, a Vörös Kereszt számára adományokat gyűjtöttek, a fekvőknek ágyukhoz vitték az olvasmányt, lábbadozóknak külön

istenitiszteletet tartottak. Katona Otthont nyitottak. Ott látjuk ezen mozgalmak vezetői között e kötet íróit is a tevékenységben fáradhatatlan Baltazár püspökkel élükön. Kiveszi a maga részét a lánglelkű ifjúság, elkezdve a hadbavonult debreceni 41 theológussal, folytatva azon levizsgázott s.-lelkészeket és ifjú lelkészeket, kik az ország minden részéből összejönnek Debrecenbe ápolói tanfolyamra s a különböző katonai kórházaknál nyernek elhelyezést, meg azok a theológusok, kik Debrecenben, Budapesten, Miskolcon, Kolozsváron, Pápán végeznek kórházi szolgálatot, vagy a 41 ifjú példáját követik. Akárhány egyház maga tart el sebesülteket. Budapesten a Bethesda-kórház, Debrecenben a Diakónissza-Otthon áll rendelkezésükre. S mit végeztek tábori lelkészeink, arról Hubay, Csikesz, Tuba, Sebestyén, Eöry Szabó s mások a lapokban megjelent levelei tehetnek bizonyosságot. De megmozdult az egyetemes egyház, a konvent is, egyöntetűen rendezvén a vallásos iratok terjesztését, a tábori lelkészség ügyét. Ennek az egész, magyar református egyházunkat munkára pezsdítő mozgalomnak nem összefoglaló tüköre akar tehát e kötet lenni, hanem csak egyik tükördarabja, mely egyúttal az egésznek célját azzal is akarja szolgálni, hogy tiszta jövedelme a sebesültek számára beszerzendő vallásos iratokra fordítatik. Talán ezzel is fogjuk azt a célt előmozdítani, aminek szolgálata különben egyházunk mindenkor feladatát képezi s amire a háború által megtört emberi szív egyébként is fogékonyra lesz: Gloria Deo in excelsis!“

— **Husvétii üzenet.** Kapi Béla körmendi lelkész, az Ev. Egyházi Élet társszerkesztője, több lelkész-társaság sűrűtésére az előttünk álló husvétii ünnepekre is írt, a „Karácsonyi üzenet“-hez hasonlóan, oly füzetet, mely nagypéntek és husvét lélekerősítő tanítását elviszi a harcmezőre s idegen kórházak sebesültjei közé. A füzet nagypénteki és husvétii elmélkedéseket, imádságokat és egyházi énekeket tartalmaz. Egy füzet ára 8 fillér. 50 drb. 3-70 kor. 100 drb. 7 kor. A címtábla belső oldalán üres hely van hagyva az adományozó nevének beírására. A szabad rendelkezésre rendelt példányoknak az ausztriai kórházakban és a haremezőn való szétosztását a szerző azóta az erre vonatkozó szétosztási tervre lényegesen kibővítette. A füzetke terjesztését mi is melegen ajánljuk, különösen nőegyleteink figyelmébe. A bányai egyházherület a füzetből 1000 példányt rendelt.

Ígehirdető. Egyházi beszédek gyűjteménye. Kiadják Révész János, ev. lelkész és Soltész Elemér, ref. lelkész szerkesztők. Megjelenik havonként. Az Ígehirdető április számának (ára 1 kor. 40 f.) tartalma: Takács Sándor: A hazaszeretet alapjai. Virágvasárnap. Domján Elek: A Megváltó halála példaképünk. Nagypénteki. Jancsó Sándor: Mit adjunk a szeretetért, mely türt a keresztfán? Nagypénteki. Jancsó Sándor: A Föltámadottnak békesége. Husvétii. Smid István: Kell husvétnak lennie magyar földön. Husvétii. D. Szeberényi Lajos Zs.: A reménység. Vasárnap. Csernak Béla: Az Isten gondviseléséről. Háború idején. Paulik János: Mi nyugtathatja meg aggódó szívünket a most folyó háborúban? Vasárnap. Mészáros János: Só a napfényen. Háború idején. Melléklet: Takács János: Elvégeztetett. Nagypénteken délután. Békeség néktek. Husvétii úrvacsora után.

KÜLÖNFÉLÉK.

Üdvözlő beszéd.

(Tartotta **dr. Baltazár Dezső** püspök Debrecenben, 1915 március 18-án.)

Debrecen város társadalma nevében hajtok zászlót a „Vörös felhold” támogatására alakult bizottság vezér-férfiai előtt s e társadalom segédesapatát átajánlom a fővezér zászlója alá. Eddig is igyekeztünk hozzákapcsolni magunkat ahoz az erőhöz, amelyet a középeurópai hatalmak s a vitéz ottomán birodalom a művelt emberiség tisztességéért vittek bele a világháborúba. Igyekeztünk; de nem azért, hogy vegyünk az erőből, hanem hogy adjunk hozzá a magunk szellemi és anyagi tehetségéhez mért szerény fokozást.

Itt a magyarság eme klasszikus városában minden nagy eszme szikrája lobbanó anyagra talál. A kultur-emelkedettség magaslatairól tiszta visszhang zendül vissza minden nemes lélek hívó szavára. Itt van megértő szív, amely a szükségét és fájdalmát teljesítő, gyógyító hatással melengeti! Itt van kötelességérzet, amely állandóan ott tartja mérlegét a lelkiismeret bírósága előtt s a törekvést nem hagyja nyugodni. A törekvés pedig szent energiával arra az erkölcsi magaslatra próbál emelkedni, ahol a legnagyobb áldozatnak: az élet feláldozásának oltára füstölög.

Erre az oltárra vitték el magukat a hősök a heroikus bátorság szent extázisában. Népek kötöttek vérszerződést a nagy oltár körül, hogy megmentsék azt a tisztességet, amit az emelkedő kultúra, nemesbedő polgárosultság, tisztuló vallási felfogás az emberiség közkinceseként magasra emelt s amit a kalmár irigység, vakgyűlölet és barbár tisztességtelenség a szégyen kárhozatának lejtőjére vitt. A közkinces védelmezői — mint mindég — úgy most is számbeli kisebbségben vannak s a támadói a többség számbeli előnyét élvezik. Az igazság Istene azonban erkölcsi hatalommal hajlik le a földhöz a számbeli aránytalanságot megigazítani. Az erkölcsi súly jelentősége királyi fenséggel lépked által a matematika törvényein s a lélek souverainitása az anyag erejét diadal szekeréhez köti.

A legnagyobb erő kifejtés, legszélsőbb próbálkozás, leghősebb küzdelem eposza most íródik bele a világtörténelembe. A vén föld vérben fűrésztli ifjává magát, a fakult világ nagy feláldozások fényében világol. Új kijelentések várásában próbálgatja szárnyát a merész képzelet.

Mi a képzeletet a hit komolyságának és bizonyosságának iskolájában csálhatatlan törvényre tanítjuk. Hiszünk az igazság diadalában s eme hitünk amaz ősi nyomokon halad, amelyeket maga az Isten tört a tökéletesbedés irányára felé. Ezek a nyomok a szeretet tényeitől sugárzanak.

Az igazság szolgálatában szeretettel kapcsolódunk össze s ezzel bizonyítjuk be, hogy nem a világ lelkétől, hanem magától Istentől lelkedett a lelkünk. Nem az önzés kijátszó csalárd-ágaival, nem a nyereszkedés vásári egyezségekkel, nem a hatalom parancsával, kényszerével, ígézetével; hanem az egyes embert, úgy mint a népeket kötelező célnak: a szabad kifejlődés szükségének átértésével, ezért a célért lobogó lelkesedés lángjával s az áldozatosság térdre roskasztó példaadásával egyesítjük harcok időkben egy táborba, béke idején egy tem-

plomba a népeket. A tábor zászlóján, a templom tornyán ugyanaz a csillag: a szeretet.

Ennek a csillagnak a fénye világol itt is. Elvezet oda, ahonnan indult: napkeletre. Szelid társával a felholddal együtt próbálgatja átaltörni a rettentő éjszakát, mely a népek harcának viharával a világra borult s a vihar villámainak ítéletes erejét a mécsvilág vonzó szerénységével próbálja megszegyenyíteni.

Legyenek áldottak, akik mint ama napkeleti bölcsék mennek a csillag után, hogy arannyal, tömjénnel, mirrhával, a szeretet műveivel, az áldozathozás tényeivel tegyenek tisztességet annak, aki háborúságot, szenvedőket megnyugtanni, a szegényeket meggazdagítani, beteget gyógyítani, sebeket bekötözni, könyeket száritani, bűnösöket megváltani, halottakat feltámasztani jött el a világba s mindenek javaért magát adta oda áldozatul.

Minden gyógyuló seb enyhülete, minden száradó köny megnyugvása, minden múló szomorúság, születő mosoly, minden kibékülés a szenvedéssel térjen áldáskepen azoknak a lelkére, akikben van a faji és vallási különbségek selejtes szintjét meghaladó emelkedettség, van az embereket egyenlő testvéreké elhívott egyetlen Isten lényegével gazdag méltóság: t. i. szeretet.

Ennek a melegével üdvözlöm újra Debrecen város társadalma nevében a Vörös Felhold érdekében buzgólkodó vendégeinket.

— **Epilogus.** Hamis egy kis összefoglalást olvastunk Epilogus címen a Sárospataki Református Lapokban. Az író, kétségtelen a tiszáninneri egyházkerület egyik vezérférfia, szemlét tart a múlt eseményei felett, amelyekben magának is nagy része volt. Ez a szemle és ez a számadás azonban épen ezért csak subjektív lehetett. Bármennyire megtudjuk tehát érteni s megakarjuk is érteni ezt az új páthmoszi panorámát és szeretnénk kerülni a meddő vitát, az objectivitas és az igazság érdekében nem hagyhatjuk az önkényes és laza reflexiókat minden megjegyzés nélkül. (Nem személyekhez kívánunk szólni, csak tényeket leszögezni.) Az érdemes szemlélő a *magyarázatos bibliával* és a *magyar biblia társulattal* kezd. Ez utóbbi „szédíti az ő földi terekhez szokott agyvelejét s legfeljebb csak álmodhatik róla”. Az elsőre vonatkozólag pedig elfeledi, hogy ezt a magyarázatos bibliát szótá alakban a paróchiális könyvtár nemesak hogy tervbe vette, de a munkát már a dolgozóknak is kiadta. Ami pedig a tulajdonképeni magyarázott bibliát illeti, számszándékkal elhallgatja, hogy annak kiadását a Lelkészegegyesület vállalta magára, szakerőket állított e célra, tervet dolgoztatott ki s a nagy vállalkozás költségvetését is elkészítette. Az epilogus írója, erősen látszik gyűlölni az Orlét s általában másképen is elfogult s ez lehet csak az oka, hogy a zsinattal kapcsolt lelkesválasztási korteskedéseknél is csak az ifjú Timótheusok szálkáit látja meg. Volt pedig tiszáninner is valami püspökválasztás, ahol mintha szinte idegen tényezők is szerepeltek volna. A baj itt tehát az egész vonalon jelentkezik, s az orvoslást felülről kell kezdeni. Azt mondják, hogy a vén muzsikus mindennap egy nótát felejt, feledésbe borul az író előtt a *pátens elleni küzdelem kora* is. Patakakn tisztélet adassék, de ezt a harcot mi kezdtük s főképen mi is harcoltuk végig. Hogy tehát 1860-ban az alkotmányát a nemzet szabadságával azonosító hazai prot. a tiszáninneri egyházkerület szellemi központjából, a sárospataki főiskolából tört volna elő? csak annyiban áll, hogy ez a kerület és az iskola

kálvinisták és jó magyarok valának. A tény azonban az, hogy 1859—60. évi hatalmas pátens küzdelem nem Sárospatakról, hanem Debrecenből „tört elő”. Orle ellenes és bizonyos konfuzió árad ki az epilógusnak a fiók kálvineumra vonatkozó passzusából is. Ama „bizonyos Kálvin alap” — Kálvineum, nem tiszáninneri specialis Kálvineum akart lenni. Nem áll, hogy Fejes és elvtársai (akik nem sokan voltak) egy kerületi vagy fiók Kálvineumért gerjedeztek. Amint az akkori közleményekből, de a kerületi javallatból is megállapítható, Fejesnek csak az volt a eszméje, hogy a Kálvineumra Tiszáninneről gyűlt összeget a tiszáninneri egyházkerület kezelje és ennek erejéig a kerület küldjön, fizetéses növényeket a Kálvineumba. De ez nem fiók Kálvineum. Hát az már micsoda eljárás, a Tüdös győzelmét úgy állítani be, hogy az, az eddig divott küriarchia helyébe most már a hierarchiát hozza be és egyébként sem érdemelte meg ez oldalvágást a kerület hivatalos lapjától. Az sem áll, hogy az eddigi rendszer küriarchia lett volna, a Tüdös megválasztása meg a hierarchiát készítette volna elő. Amiért hogy az eddigi sem küriarchia, az Orle pedig nem hierarkhia. A hier- és küriarchia attól függ, hogy melyiknek erősebb és erélyesebb egyénisége, a szent emberé, vagy az úré? Tisza István mellett nem lesz hierarchia sem Németh István, de maga Szent Pál apostol sem. Aztán, hogy a „püspök-választási mozgalom *lesodorta* helyéről az iskolai gondnokot”. Tudtunkkal a gondnok maga mondott le állásáról, pedig a kerület erősen marasztalta. Lemondott, mert volt benne önérzet s nem kívánt olyan proféta lenni, akit rendszerváltozáskor még az utolsó ítélet vihara sem sodorna le székéről (úgy oda van ragasztva a következetesség fekete szurkával)). De hát elég legyen ebből az epilógus kommentálásból ennyi. Ez is csak Debrecen és az Orle lekicsinylése miatt és a tényállás megállapítása céljából. Szerk.

— **Zih Sándor lelkész ünneplése.** Az Árpád-téri parochia körébe tartozó református hívek kedves és megható jelét adták e héten lelkészük. Zih Sándor iránt érzett tiszteletüknek és ragaszkodásuknak, amikor nevénapja alkalmából igen értékes, szép íróasztali díszel lepték meg. A gyülekezet tagjainak népes küldöttsége kereste föl a lakásán Zih Sándor lelkészt és szép szavakban tolmácsolta azokat az érzelmeket, melyekkel lelképásztoruk irányában viseltetnek. A népszerű lelkész meghatottan mondott köszönetet a hívek szeretetének megnyilatkozásáért.

— **A Vörös Félhold nagy estélye a színházban.** Ünneplés hangulatu zsúfolt házban folyt le csütörtök este a Vörös Félhold ünnepe. A honvédenekar hatásos, szép nyitánya után dr. Baltazár Dezső püspök magas szárnyalású beszéde nyitotta meg a műsort. Verő Márta, egy széphangu, bájos fiatal leány mondta azután el Pekár Gyula gyönyörű turáni hősalmaít prologul, később pedig egy-egy verset Petőfitől, Kiss Józseftől és Ady Endrétől. Az estélyen a magas művészi fogást Koncz János virtuoz hegedűjátéka képviselte Fábrly Irma kíséretével, a népsziműi elemet pedig Komlóssy Emma könnyed fellépte. A tíz éve itt hagyott deszkák fellobbantak a vizontlátás öröme és feltámadtak a régi vastapsok. Dr. Germanus, mint a múltkor, most is formás, helyes előadást tartott az ujjászülető Törökországról, végül Vikár Béla művészi versfordításokat adott elő.

— **Háborúi tanítás.** A világháborúban az iskolák szokott rendje és elhelyezése is nagy változást szenvedett.

Lelkészek, segédlelkészek tanítanak tanítók helyett és végzik a kántori teendőket is. Nyugalmozott tanárok ismét munkába állanak s tanítanak, mint azelőtt. Tanítanak a régi iskolában, a mi felekezeti intézeteinkben. Ezen áldozaton túl megy tanférfainknak azon buzgalma, amellyel az állam s a községek segítségére sietnek. Ez történt többek közt Battonyán, hol a községi polgári iskolában, részünkről Nádházy Bertalan ref. lelkész, Orbán Ferenc ref. tanító, Szerémsi György és Balog Sándor urak szolgálnak. Az érdekes esetről Nádházy Bertalan következő tudósításban számol be püspökünknek: Főtiszteletű és méltóságos püspök úr! A rettenetes háborúval kapcsolatos érdekességek sorába tartozik a battonyai polgári fiúiskola tanárikara is. A IV. osztályú iskola tanárai a mozgósítás elején bevonultak s szeptember óta hadi-tanárikar tanít, teljesen ingyen. Egyetlen tanár van e polgári iskolai tanári karban, az igazgató, aki is gimnáziumi képesítésű. Mély tisztelettel vagyok bátor e tanárikar egyszerű fényképét főtiszteletű uram elé terjeszteni, alázattal kérve, kegyeskedjék elfogadni. Egyben igaz örömmel bátorkodom megjegyezni, hogy e hadi tanárikar fele református, jöllehet Battonya 14.000 lakosából csak 900-at számlálhatok híveim sorába. Battonya, 1915 március 12-én. Alázatos szolgája: Nádházy Bertalan ref. lelkész.

— **Március 15.** Kevesebb külső zajjal, de annál nagyobb belsőszéggel ünnepelték meg a nagy polgár ünnepet. Templomainkban imádsággal, a ref. főgimnáziumban és a ref. leányiskolában, a Dóczyban szépen sikerült, látogatott ünnepélyekkel, a vén kollégiumban a Petőfi-szobor előtt való hódolatul s a Kossuth-szobornál a nagy nyilvánosság bevonásával. Este zárt körökben folytatódott a nagy nap méltatása. Kórházakban, katonák között is hangzott a *Talpra magyar* (talán most először 49 óta). A debreceni Katona Otthonban is meleg érzéssel ünnepelték a március 15-ikét. A Katona Otthon látogatói az ő nemzetiségük és országuk szerint elhozták e nap estéjén nemzeti lobogóikat. A nagy németek, az osztrákok és a magyarok. Elénekeltek a Hymnuszt, meghallgatták az Otthon igazgatójának emlékbeszédét és befejezték az ünnepélyt a Szózáttal. Az Otthon vezetősége viszont ingyen teázással járult az ünnepi megemlékezés és hangulat emeléséhez.

— **A Katona Otthon.** 1000—1500 korona egyszer-smindenkora adomány és havi járadék gyűlt össze az Otthon javára, melynek fennállása ezáltal biztosítva van. Löfkovits Arthur havi 20 korona mellett könyvtárt ajándékozott és albumot az Otthonnak, Neudert Richárd százados, méltóságos Weér Györgyné teát, cukrot, Hege-düs és Sándor cég havi segély mellett könyveket, írószereket, térképet, Szamoszegről kaptunk nt. Uray Sándor úr útján 20 darab 10 filléres bélyeget, Varga Pál kollégiumi számvető útján 10 koronát. Hosszú-hosszú sorban jönnek a különböző adományok, még virágok is. Dr. Baltazár Dezső püspök meg lehet elégedve a sikerrel, melyet valóságos közönséges méreteken felül emel az a közkedveltség, melynek az Otthon katonai körökben örvend. Már elérte, sőt meghaladta az 500-at a napi látogatók száma s tegnap a 4 filléres teapénzekből több jött be 20 koronánál. Nagy eredmény ez, mely a vezetők jó munkáját dicséri s melynek létrehozásában legtöbb érdeme van a kitünő teának, melyet még a kórházakba is visznek. Az Otthon háztartását dr. Ferenczy Gyuláné úrnő vezeti, aki naponta 2—3 órát áll a főzőüstök mellett. De ezt teszik a különböző kórházak

ban a többi magyar úri asszonyok mind, akik közül első helyen mélt. Weér Györgynét, Sass Bélánét, Uray Sándornét, dr. Tüdös Kálmánét emeljük most ki, de akiknek sorába még sokan tartoznak. Ime a magyar nők munkája és áldozatja a hazáért.

— **Az énekkar adománya.** A márciusi kántus ünnepélyen 800—900 korona kegyes alapítvány kerül kiosztásra a kántus tagjai között. Nagy összeg ez, melyre már előzetes betáblázások történnék. És most azt olvassuk, hogy a kántus tagjai ez összeget a Vöröskereszt céljaira ajánlották fel. Nagy dolog ez mindenképen s még közvetlenebbé lehetett volna, ha a debreceni hadbavonult teológusok felszerelésére adatott volna. Hiszen a Hittanszaki segély-egylet ez évi 800 koronás kiosztható segélyével magok az itthon maradt teológusok vállalták el a szerető gyámságot katonáinak állott társaik felett. Csak folytatása lett volna tehát az énekkar nagybecsű adománya és áldozatkészsége, amely előtt így is kalapot kell emelni. Imé, ilyenek a debreceni teológusok.

— **Kérdés.** (Levél a szerkesztőhöz.) Nt. szerkesztőség! A hold-utcai vallásosságnak (ami elvégre is ártatlan dolog) most sem tud a Deb. Prot. Lap békét hagyni. Emellett se nem Kálvin szövetséges, se nem előkereszttyén és mégis Szabó Aladárt dicséri, aki pedig mind a kettő. Hogy fér ez össze? Egy előkereszttyén. — Felelet. A hold-utcai vallásosságban a proveniencia a gyanús s nem annyira maga a vallásos mozgalom, melyről nincs kizárva, hogy termékenyítőleg hatott a mi embereinkre; Szabó Aladár is, akiről mi úgy tudjuk, hogy nem azonosítja magát az előkereszttyénnel s akinek, — mi azt is elnézzük, hogy Kálvin-szövetséges. Dr. Szabó Aladár nagyobb mértékkel mérendő, mint a közönséges halandók. Széchenyiről is el lehetett volna mondani, hogy hazaáruló, ha valaki csak a császári táborban való szereplését látja. De ő a másik párton is egyformán a nagy ember volt, aki mindenütt csak nemzete regenerációjával foglalkozott. Szabó Aladárt mi vallási tekintetben Széchenyivel vetjük össze és minden kezdeményezéséből egyházunk iránti szeretetét és buzgalmát olvassuk ki. A Bethesda kórházra vonatkozó vállalkozását pedig egyenesen korszakos hatásúnak ítéljük. Minden helyen kellene ilyen kórházunknak állani s már az is nagy dolog, hogy legalább az ország fővárosában ilyen állhat. Különben béke velünk. Szerk.

— **A debreceni egyházmegye gyűlése.** Régi szokás szerint a debreceni egyház nagy tanácstermében tartja a debreceni egyház nagy gyűléseit. Itt nyitotta meg azt most is (március 19-én) Dávidházy János esperes, kinek szép imája és kegyeletes megemlékezéssel teljes megnyitó beszéde egyhangú határozat alapján szószerint fog a jegyzőkönyvbe felvétetni. A gyűlésről csak 1 lelkész maradt el s Kulin Imre tanácsbíró, aki nem kaphatott vonati összeköttetést, s aki erről jelentést és értesítést adott. Társelnök Fráter Barnabás Bihar megye alispánja. Az esperesi jelentés főleg az egyházmegyét ért változások felsorolásával, az egyházakat s egyes alkotó tagokat ért veszteségek szép elparentálásával, az újak üdvözlésével foglalkozott. Horthy Szabolcs halála, az egyházmegye gondnokát ért súlyos veszteség (szeretett nejét vesztette el), Szunyogh Szabolcs (tanácsbíró és képviselő) halála, Varga Sándor hajdubagosi igazgató tanító kidőlte, az egyházmegye ügyészét Dr. Körösi Kálmánt ért gyász, egymás után vonultak fel a szép, mély érzéstől áthatott beszámolóban. Koszorút kaptak

az elhunyt érdemesek, vigasz balzsamát a fájó sebek és az egész beszéd alatt templomi áhitat és komolyság áradt el az arcokon. A főjegyző hozta elő az egyházmegye szeretett esperesét ért csapást (nagyreményű fia, Hajdu vármegye főjegyzője hunyt el). Majd a pocsalyi nyugalmazott lelkész Bélteki Lajos búcsúlevele olvastott fel. Mind a szép levél, mind az arra adott határozat felemelő hatást váltott ki. Szépen beleillett ebbe az emelkedett hangulatba Dr. Keserű Lajos debreceni törvényszéki elnök székfoglalója. Őt egyházmegyei tanácsbíróvá választották meg egyházaink. Hangulatos beszéddel foglalta el székét. Ezután a vagyon leltárak, alapító levelek ügye következett, majd a Kovács József lemondása és marasztása. Az esperesi bemutatáson és hivatalos köszöntésen kívül meleg baráti üdvözlettel fogadták az egyházmegye alkotó tagjai az újonnan megválasztott lelkészeket, akiket (Hajdu Károly Pocsaly, Varga Csongor Monostorpályi, Csernák Béla Berettyóújfalu) mi is szeretettel köszöntünk.

— **A sárospataki theologiai akadémia a hazáért.**

A sárospataki főiskola vallás- és egyháztudományi kara, tekintettel a háborús idők veszélyeire, a gazdasági helyzetre és a most mindennél előbbvaló honvédelemre, a következő javaslatokat terjesztette a főiskola előjárósága elé: 1. A theologiai akadémián a jelen II. félévi előadások úgy osztassanak be, hogy az erre a félévre eső előadási anyag folyó évi március hó 27-ére elvégeztessék. 2. Március 27-én d. u. a husvétünnepválasztás megtörténte után a hittanhallgatók szétoszoljanak, legációba menjenek, a husvét előtti és utáni időt május 16-áig részint tanulásra, részint a mezőgazdaságban való segédkezésre fordítsák. 3. Május 16-án a hittanhallgatók visszatérve a főiskolába, az innetől június hó 5-éig terjedő időt részint a kollokválásra, részint a pünkösdi legációra s a szokásos ünneputáni leszámolásra használják fel. 4. Június 6-án a nagy szünidő megkezdődik s tart szept. 1-éig. 5. A theologiai alapvizsgálat ezúttal szeptember elején fog megtartatni. A vallás- és egyháztudományi kar javaslatait úgy az akadémiai szék, mint a főiskolai gondnokság elfogadta. Ennek megfelelőleg fog alakulni valószínűleg a főiskola többi intézeti ágában is e félév beosztása s így az iskolai év a lehetőségig június hó 6-án a főiskolában befejezést nyer.

— **Magyar papok a hazáért.** Ismét szaporodott a magyar kálvinista lelkészeknek a hazáért való áldozata. Most vesszük a hírt, hogy nt. özvegy Hódy Jánosné fia, Hódy Gusztáv székelyi ref. lelkészársunk testvére elesett a Niskó (Galicia) melletti csatában. Igazán minden kedvezményt megérdemel ez a református lelkészi kar, mely Ábrahám szerint legdrágább kincsét: fiait is feláldozza a honszeretet oltárán. Hát amihez a 48:20. t.-c. értelmében joga is van s amit már mindenki megkapott jóformán a hazában, a családi pótlékot, hogyne érdemelné meg a köztől? Természetesnek találjuk, ha az állam és egyház ennek a lelkészi karnak a segítségére jön. Sürgetjük azért az Orle régi akcióját a korpótlék kiutalására nézve. Az áldozatokat azonban nem ezért hozzuk, hanem azért, mert magyarok vagyunk. Ezzel a felemelő érzéssel írjuk be a Hódy János nevét hőseink sorába s ezzel vigasztaljuk az özvegy édes anyát és testvéreket is. Kegyeletes emlékezet okáért a gyászjelentést is ideiktatjuk: Pro patria! Szomorodott szívvel, de Isten akaratán megnyugodva tudatjuk, hogy sok ezer családdal együtt mi is meghoztuk a véres áldozatot édes magyar hazánk szent oltárára, amennyiben Hódy János nyír-

mihálydi-i jegyző, a 11. honvéd gyalogezredben szolgált egyéves önkéntes, szakaszvezető, akit sok csatában bemutatott hősiessége jutalmául előléptetett és kitüntetett parancsnoksága, életével fizette meg hűségét 1914. évi november 1-én a Nisko, (Galicia) melletti csatában, 26 éves korában. Példája honszerelmeire lelkesít, jóságának emlékét szívünk őrzi! Özv. Hódy Jánosné szül. kökényesdi Papp Zsuzsanna mint édes anya. Hódy Gusztáv székelyi lelkész, Hódy Mariska férj, lic. Rác Kálmánné mint testvérei.

— **A békésszentandrászi iskolásgyermek.** A nagylaki iskolásfiúk esetét, akik kenyerüket szegény, pajtasuknak adták, örök emlékezetben tartja a mi Dóczi ABC-énk. Az ő neveik mellé írjuk most a békésszentandrászi iskolásokat, akik 4 korona 08 fillért gyűjtöttek össze a sebesült katonák részére s ez összeget szép levél kíséretében a mi püspökünkhöz küldötték be, hogy fordítsa megfelelő célra. Dr. Baltazar Dezső püspök a helybeli diakonissza-kórháznak juttatta át a békésszentandrászi iskolásgyermek szeretet-adományát. Az adomány nagyon jó helyre esik (mások is gondoljanak ez intézményre), a békésszentandrászi gyermekek jó szíve pedig, mint a nagylakiaké, legyen példabeszéddé mi közöttünk.

— **A vidék.** A hajdubagosiak 2 szekér élelmiszert szándékoznak ajándékba hozni húsvétra a kórházban ápolt katonáknak. Ezt a szándékot jelentette be a héten Berki Sándor lelkész és a bagosi gondnok a püspöki hivatalban. Tisztelet adassék a vidéknek! Ott nőnek fel a magyar nép fiai, nem a városokban (ott csak megromlanak). Ott terem az acélos búza s ott van elismerésre méltó áldozatkészség. A világháború dacára ott van a nagyobb jólét is. A városokban már szűken vagyunk. Nincs kenyerünk, nincs lisztünk s fogyatékán van olajos korsónk. A hatósági liszt, amit kapunk, kevert liszt. Nem lehet belőle se jó tengeri-, se jó búzakenyeret sütni. Ha meg nem forrázzák, a tengeri emészthetetlen, ha megforrázzák, a búza-, rozsliszt péppé, csirizze válik. Igazán kevés bölcseséggel kormányozzák a világot az emberek és nehezítik a kenyérral való ellátást. Szerencsére a vidék még nem szenved annyit. Több készlete van és milyen jó a jó tengeri kenyér. Tudja azt is, hogy milyen nagy a városban az inség. Ezt akarják enyhíteni a derék vidékiek. Földes, Józsa mellett nemes Hajdubagos derék népe. Áldja meg őket a jó Isten mind a két kezével!

— **A mi fiaink.** Letették a tisztvi vizsgát és kadét-örmmesterjelölteké neveztek ki őket. Így jöttek haza, legtöbben Debrecenbe, ahol meleg szeretettel fogadták őket, némelyek a szatmár megyei s más megyei kis falukba, az édes otthonba, ahol szerető karok vártak rájuk és az ismerősök, a vidék nagyrabecsülő és kitüntető szívessége, mely mindenfelől körülveszi őket. Volt valami kellemetlen szóbeszéd róluk régebben. Egyik itthon tanuló társuk mentegette volna magát amiatt, hogy gyengébb testalkata folytán ő nem mehetett el velük. Az illető maga sietett ezt a kis véletlen árnyékot is a hősiük nevével letörölni és bár hite szerint nem is sértette őket, mégis bocsánatot kért tőlük. Így van ez jól, mindent megérdemelnek tőlünk és egyházunktól ezek a derék fiak. Első sorban azt, hogy új felszerelésük költségeit összehozzák nekik. Mert nem elég csak fiainkat oda adni a hazának, úgy jön ki a sorja, hogy még ruhával, fegyverrel is nekünk kell ellátni őket. Ezt csinálják az egész hadsereggel. A világharc nem a mo-

narkhia és az uralkodóház ügye, hanem az egész magyar nemzeté. Itt a mi vérünk omlik, itt a mi áldozatunkról van szó, itt a mi sorsunk dől el és a jövőnk. A mi hős fiaink, a hittanhallgatókból lett honvéd-önkéntesek és az a rengeteg áldozat, amit hűveink, lelkészeink, tanáraink, tanítóiunk hoztak, bizonyítják azt, hogy a jövőnkben nekünk is részünk leend. A hősiük, a debreceni theologus önkéntesek a csapatokhoz osztatnak be. Elmenvén, tanítványokká kell tenniük minden népet. Elmenvén, saját példájokkal kell lelkesíteni a többi harcosokat. És ezt meg is fogják tenni. A debreceni hős fiakról még hallani fogunk a csatateri jelentésekből, a történelem feljegyzéseiből is.

— **Hettesheimer Ernő kitüntetése.** A debreceni felsőleányiskola és leánygimnázium tanárának szép munkáját nem régen ismertettük és osztoztunk a tudós bírálóval. Most meg arról is hírt adhatunk, hogy a jeles fiatal tanár a csatateren is megállotta helyét és szép kitüntetést kapott. Ilyenek a mi kalvinista tanáraink, tanáraink és tanítóiunk. Rájok nézve eszünkbe jut a debreceni református kollégium 48-iki zászlójának felirata: „Fél kezével kardot tart a vésznék, más kezével könyvet tár az észnek.“ Bátran választhatnák címerök gyanánt azért a régi kollégiumi diák-címert a nyitott könyvön átfektetett magyar kardot, tudósok ők és hősök is. A jó Isten hozza vissza őket diadalmon.

— **Imádságok** című füzetet vettünk Vásárhelyi Zsigmondtól, ettől a régen hallgató jeles írótól. Az imádságok háborúi használatra készültek, jók, mint a Vásárhelyi dolgozatai szoktak lenni. Méltó a pártfogásra. Ára 20 fillér, szerzőnél vagy Weisz Zoltán szatmári könyvkereskedőnél.

— **A Nagypénteki Társaság. Árva mentés.** Az elzúllás veszélyének kitett árváknak, nem vallás és nemzetiségre való tekintetnélküli nevelőotthont, az Erzsébet-házat alapított és már 20 év óta működő Nagypénteki Református Társaságnak alábbi kérelmét a legmelegebben ajánljuk a nagytiszteletű lelkész urak szives pártfogásába. „Testvéri szeretettel kérjük református Egyházközségeink nagytiszteletű lelkész urait, hogy amennyiben lehetséges, most nagypéntek ünnepén, vagy a husvéti ünnepek valamely napján, társaságunk javára, templomi gyűjtést rendezni kegyeskedjenek. A begyűlt segély az intézetünkben bentlakó és a saját elemi- és ismétlő iskolánkban dijmentesen nevelt, ruházott és gondozott 6 lelkész- és 2 tanítói árvának s főleg a háborúban elvérzett vagy keresetképtelenné lett tagjaink és pártfogóink — már nálunk lévő és még fölveendő árváinak eltartására fordítatik. A begyűlt összeget, esetleg a perselypénzt, vagy annak egyrészét kérjük a Nagypénteki Református Társaság gondnoki pénztárának Budapest, II., Szilágyi Dezső-tér 3. l. 15. beküldeni. És kérjük a t. gyűjtők neveit ugyane címre közölni, hogy azokat évkönyvünkben felsorolhassuk. Amint az évkönyv megjelenik, azonnal küldünk a ntiszt. lelkész uraknak. — Nagypénteki Református Társaság elnöksége Budapest, II., Szilágyi Dezső-tér 3.

— **Államsegélyt a debreceni zenedének.** A városi tanács e heti ülésén újból foglalkozott a városi zeneiskola pénzügyi helyzetének szanálásával. Folyton ráfizet a város erre az iskolára. A múlt évben 42.000 korona volt a ráfizetés, az 1915. évi költségeloirányzatban pedig 30.000 korona deficit mutatkozik. Elhatározta a tanács, hogy 15.000 korona állami segélyt kér. A felterjesztés elkészítésével dr. Csürös Ferenc kulturtanácsnokot bízták meg.

— **A 3-as honvédek a harcmezőn.** Levél főtiszteletű püspökünkhöz. Főtiszteletű és Méltóságos Püspök úr! Gyors volt harctérre való elutazásom. Oly gyors, hogy Méltóságodhoz elmennem s tanácsait, esetleg útbaigazításait kérem az idő rövidege miatt szinte lehetetlen volt. Most pedig, miután az Úr haza vezérelt, lelkem elengedhetetlen, leküzdhetetlen vágyának érzem, hogy méltóságod előtt egy pár sorban megemlékezzem az utóbbi napoknak, a debreceni 3-ik honvéd gyalogezredre vonatkozó, nagyjelentőségű eseményeiről. — Országszerte köztudomású dolog, hogy a nagy világháborúban a mi honvédek hozták meg a legnagyobb áldozatot. A 3-as honvédek, Debrecen város személfénye, büszkesége, mindjárt az első napokban tűzbe kerültek. De azért mindvégig hősiességgel küzdöttek s számban megfogyatkozva, kénytelenek voltak egyidőre az ezred-lobogót is begöngyölni. Mindnyájunk szeme bánatos, fájdalmas könnyekkel telt meg s sirattuk a dicső tettekre hivatott, bátor, lelkes magyar fiúkat. Mi lesz, ha még a nevük is kihal? De ez nem így történt. Hadvezetésünk eloszlatta kétségeinket, felújította reményeinket, mikor gondoskodott a hős debreceni honvédek újra szervezéséről. Összeszedte a megmaradtakat, kipótolta a hiányokat s a hős debreceniek lobogója azóta büszkén halad győzelemről-győzelemre. Itt, e momentumnál kell tolmácsolnom a 3-ik ezred derék tisztikarának elismerését. Hálásan emlékeztek meg méltóságod buzgalmáról, ki fáradságot nem ismerve, mindig arra törekedett, hogy katonáink már otthonról magukkal vigyék az Istenben való hitet s bátorságot. Nehány nappal elindulásuk előtt vettek úrvacsorát. Méltóságod kezeiből, hallották lelkesítő, atyai szavait. E szavak nem is tűntek el nyomtalanul; nem röpültek el. Már a harctérre megérkezésükkor lesugárzott arcukról a bátorság, lelkesültség magasztos érzelmé. Volt szemükben valami abból a tűzből, mit megtorlásnak nevezünk. De ezek mellett ott volt az Istenbe vetett bizalom is, kitől várták a segédelmet is. Életem legszébb órája közé tartozik ezredünk tetszhalálból való felbredése, újjáalakulása jelenete. B... alezredes úr egy napon magához hívatta a tisztikart s lendületes beszéd kíséretében hívott fel bennünket a lelkiismeretes kitartásra s odaadó, bizodalomteljes együtt működésre. Ugyanaznap délutánján, kérésre, sorba állította az új ezredet s beszédet tartottam. Hogy mily hatása van egy szerény táborigazgató beszédnek is, mutatta katonáink lelkesültsége, meghatottsága s az a mély vallásos érzés, melyet egy-egy ilyen beszéd kiváltani szokott. Ki mondaná tehát, hogy a táborigazgató beszédre nincs szükség? Ők a lelki erő, meggyőződés gerjesztésének egyedüli tényezői. A beszédet követte a Hymnusz, Szózat elénekélése s harci dalok eldalolása. Egy ezred hősiességénél állani, újjászületésének közvetlen közelből örülni: emberi érző lelket hatalmas erővel megragadó jelenség. Ki a harci dalokat hallotta s katonáink lelkes dalait velök zengette, az nem feledheti el soha. Este az ezred jó dalos, nótás fiaiból alakult énekkar, százados úr és alezredes úr ablaka alatt „Harci dalok”. „Tihanyi Echóhoz” s „Ballag már a vén diák...” című dalok gyönyörű harmónikus hangjaival adott kifejezést örömteljes érzelmének. Ki tudja, e dalos fiúk közül hányan zenegenek már átszellemült dalokat a megdicsőültek seregében? Harmadnap, egy verőfényes vasárnapi reggelen, dalos madárkak orgona-kísérete mellett dalolgatva, elindult ezredünk, hogy átmenjen az első tűzpróbán. A

tűzkeresztség nagy volt. A támadás éjjeli harccal kezdődött s bizony hőseink közül sokan elvérzettek. Tisztejeink szavait idézem, ha azt mondom, hogy csak az isteni gondviselés segíthet a halandó emberen. Ki itthon talán elvből ellensége volt az isteni elővégzésnek, az megtanul itt hinni. Nem veszett hát ki az Istenbe vetett hit! Tudnak még katonáink hinni egy felső rendezőbe, ki, ha adta a küzdelmet, adott hozzá erőt és bátorságot is. Jól esett hát nekik a vigasztalás s bátorság. Erre vannak hivatva a táborigazgatók. Felőlem azonban Isten másként rendelkezett. Betegségem miatt ott kellett hagynom — bár fájdalommal — hős fiainkat s nem szemlélhetem közről nemes küzdelmüket, nem osztozhatom fáradalmaikkal. Most már itthon fohászok, segedelemért az Egek Urához, hogy majdan, találkozásunkkor, mint dicső hőseket üdvözölhessem őket. Adja Isten, hogy úgy legyen! Most pedig egy tiszteletteljes kérelem fordulok Méltóságodhoz. Rövid idejű tapasztalataim is azt mutatják, hogy a vallásos iratoknak, ott fent a harcmezőn, óriási, megbecsülhetetlen értékük van. Azok a füzetek, amelyeket harctérre indulásomkor s utazásom közben igen kedves kollégáimtól kaptam, hamarosan elfogytak. Kérem azért Méltóságodat, kegyelmedjék oda hatni, hogy ezen füzetek minél több példányban jussanak küzdő katonáink kezeihez. A hadosztály által utódómmá kinevezett lelkészársam buzgalommal fogja azokat kiosztani s velük katonáink csüggedező lelkeit erősíteni. (Lelkeszi hivatal. Táborigazgató posta 14.) Ezek után Méltóságod fáradhatatlan buzgalmához erőt, egészséget s örömteljes sikert kívánva maradtam kész híve. Sényő, 1915 március 9-én. Csatáry Gyula, táborigazgató-lelkész.

— **A „Vasárnapi Ujság”** március 14-iki száma a ránc nézve most legfontosabb harctérről, a Kárpatokból közli legelőbb képét, melyek megközelítő fogalmat nyújtanak az itt folyó harcok nehézségeiről és katonáink hősiességéről, amellyel a harcot és a viszontagságokat állják. Garay Akos, hadbavonult kitűnő művésznőnk is rajzolt egy kedves katonaképet. Szépirodalmi olvasmányok: Szemere György regénye, Szöllősi Zsigmond tárcája, Strug András lengyel regénye az 1905-iki forradalomból. Egyéb közlemények: az elhunyt Munkácsiné arcképe, képek a Mücsarnok tavaszi kiállításáról, a háború napjai s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, Sakkjáték, Halálozás stb. A Vasárnapi Ujság előfizetési ára negyedévre 5 korona, a „Világkrónika”-val együtt 6 korona. Megrendelhető a Vasárnapi Ujság kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.). Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap”, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre 2 korona 40 fillér.

— **Értesítés.** A szerkesztő pihenése. Lapunk szerkesztője 2—3 év óta egy hétre se tette le a szerkesztői tollat. Elég gond a lap kiadásával járó anyagi terhek mellett. (Még ma is kint van a múlt évi nyomtatási költség.) Azt gondolja azért, hogy az olvasók nem veszik rossz néven, ha a ránc jövő hónapban ő is pihenni akar. A szerkesztés gondjait dr. Veress István ref. tanítóképezdei igazgató, a lap főmunkatársa vállalta magára, akihez ez idő alatt a szerkesztőségi küldemények, kéziratok címezendők. A lap küldésére vonatkozó felszólítások egyenesen a nyomdához címezendők, az előfizetési pénzek, hirdetési stb. díjak, a kiadóhivatalhoz.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.
Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Építettő egyházak figyelmébe!

Templomok és iskolák festését, templomi és iskolai berendezések mázolását mérsékelt áron elvállalja

Schuller Sámuel

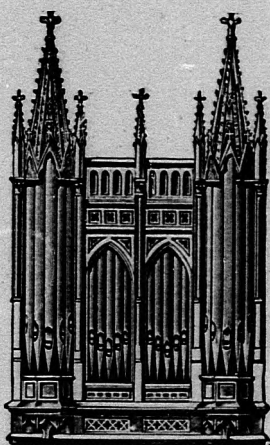
templom- és szobafestő vállalkozó

Debrecen, Simonffy-utca 25.

Telefonszám 806.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi országos kiállításon állami aranyéremmel kitüntetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják kitűnő hang- és erős szerkezetű légnyomatu és elektromos berendezésű

Orgonákat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. — Raktáron kitűnő hang

HARMONIUMOK minden nagyságban

Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Löfkovits Arthur

óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u.

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással berendezve.

ORSZÁGH S. és Fia

cs. és kir. udvari
szállító

RÁKOSPALOTA.
Budapest mellett

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy diszoklevéllel” (első díj) és „Ferenc József lovagrenddel”, az 1904. évi veszprémi kiállításon „arany éremmel” (első díj), az 1906. évi kassai kiállításon „diszoklevéllel” (első díj) kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitűnő hang- és szerkezetű, főleg a legújabb légnyomatu (pneumatikai) orgonákat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgonáink készletben vannak. Eddig 700-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitűnő hang harmoniumok minden nagyságban. Harmoniumok tetszésszerű rajz és változat összeállítással rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra díjmentesen küldetik.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legújabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legneveltebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedegű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precízen azonnal megszólalnak.

Elválok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődeje, szivattyugár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% suly és ármegetkarítás éretik el. Kitzűnő jó hang és tartóságáért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang fölszerelések, melyekkel egy ember több harangot huzhat és tűzmentes vas-álványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való fölszerelőségét.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

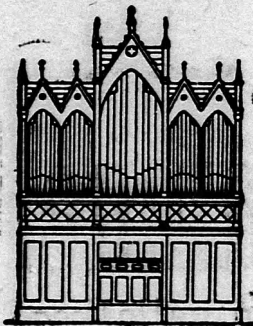
1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntette.

Rieger Ottó

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

Budapest, X. Szigligeti-u. 29.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításán kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus) tartós nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”

amely mű ezidő szerint Hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatu villanyerőre berendezve. Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít.

Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

Rieger orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.

Legújabb gyógyszer.

Ezen balzsam legújabb gyógyszer ugy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert ugy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvénynél csuznál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrőt!!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszerháza a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdheti árakban szerezhető be.